

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminalistiky

Zadržení – metoda kriminalistické praxe

Detention a methodology of forensic practice

Bakalářská práce

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Jiří Vávra

AUTOR PRÁCE

Kristína Božiková

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne 28. 2. 2024

.....
Kristína Božiková

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu Mgr. Jiřímu Vávrovi za podporu při psaní této bakalářské práce a za jeho cenné rady.

Anotace

Tato bakalářská práce s názvem „Zadržení – metoda kriminalistické praxe“ se zaměřuje na analýzu teoretických a metodologických aspektů zadržení v rámci kriminalistické praxe. Práce zkoumá procesy a techniky používané kriminalisty při provádění zadržení a jejich výhody a omezení a také psychologické a právní aspekty tohoto opatření. Důraz je kladen na bezpečnostní opatření a postupy, které je třeba dodržovat při provádění zadržení, aby se minimalizovalo riziko pro všechny zúčastněné strany. Jsou tu prezentovány specifické situace a problémy, které mohou vzniknout při zadržení. Jde například o otázky týkající se zadržení nebezpečných nebo ozbrojených jedinců. Hlavním cílem je poskytnout ucelený pohled na zadržení, jeho účel, efektivnost a etické otázky s důrazem na teoretický rámec a analýzu současných přístupů.

Klíčová slova

Zadržení, omezení osobní svobody, podezřelý, kriminalistická taktika, eskort, trestní řízení, bezpečnost, etické standardy

ANNOTATION

This bachelor's thesis entitled "Detention-method of criminalistic practice" focuses on the analysis of theoretical and methodological aspects of detention within the framework of criminalistic practice. The work examines the processes and techniques used by criminal investigators in the execution of detention and their advantages and limitations, as well as the psychological and legal aspects of this measure. Emphasis is placed on safety measures and procedures to be followed when conducting detention to minimize risk to all parties involved. Specific situations and problems that may arise during detention are presented here. This includes, for example, issues related to the custody of dangerous or armed individuals. The main goal is to provide a comprehensive view of detention, its purpose, effectiveness, and ethical issues, with an emphasis on the theoretical framework and analysis of current approaches.

KEYWORDS

Detention, restriction of personal freedom, suspect, criminal tactics, escort, criminal justice, security, ethical standards

Obsah

Úvod.....	9
1 Trestně právní rozbor.....	11
1.1 Ústava České republiky.....	11
1.2 Listina základních práv a svobod	13
1.3 Úmluva o ochraně lidských práv a svobod	15
1.4 Mezinárodní pakt o občanských a politických právech.....	16
1.5 Trestní řád	16
1.6 Porovnání zadržení v České republice, Slovenské republice a dalších zemích	18
1.7 Základní zásady ovlivňující zadržení	23
2 Zadržení	27
2.1 Pojem a cíl zadržení	28
2.2 Stadia zadržení	29
2.2.1 Úvodní stadium.....	29
2.2.2 Zajišťovací stadium.....	29
2.2.3 Stadium eskorty	30
2.2.4 Závěrečné stadium	32
2.3 Druhy zadržení	33
2.3.1 Dle naléhavosti momentu zadržení.....	34
2.3.2 Dle charakteru zadržované osoby	35
2.3.3 Dle místa zadržení osoby	37
2.3.4 Dle použití donucovacích prostředků	39
2.4 Subjekty zadržení	40
2.5 Příprava zadržení	43
2.5.1 Shromažďování a analýza informací	43

2.5.2	Plánování průběhu zadržení	44
2.5.3	Zajištění potřebných sil a prostředků	45
2.5.4	Instruktaž policistů určených k provedení zadržení	46
2.6	Taktika zadržení	46
2.6.1	Pozorování osoby	48
2.6.2	Správný výběr místa a času zadržení	48
2.6.3	Zajištění bezpečnosti osob	49
2.6.4	Zajištění věcí	50
2.6.5	Překvapivost	50
2.6.6	Rychlost	51
2.6.7	Rozhodnost	51
2.6.8	Ostražitost	52
2.6.9	Přiměřenost	52
3	Psychologie zadržení	54
3.1	Psychologické zásady účinného prosazování zákonů	54
3.2	Psychologická doporučení pro jednání s agresorem	57
	Závěr	60
	Seznam použité literatury	61
	Seznam zkratek	64

Úvod

V úvodu této bakalářské práce je velmi důležité zmínit fakt, že zadržení je nejčastější způsob omezení osobní svobody.

Zadržení je proces, při kterém se kriminalisté snaží získat fyzickou kontrolu nad osobou, která je podezřelá z trestného činu, a zajistit ji pro účely vyšetřování a případný soudní proces.

Svoboda je v dnešní době jedním z nejdůležitějších základních práv každého člověka. V současné společnosti je kladen velký důraz na nezávislost a na svobodné rozhodování. Tyto hodnoty byly v minulosti velmi často potlačovány, a někdy dokonce i upírány. To je možná důvod, proč je na ně dnes kladen tak velký důraz. Orgány státní moci mohou do nich zasahovat v přesně vymezených a zákonem stanovených případech. Ochrana těchto práv je zakotvena v Ústavě České republiky a v Listině základních práv a svobod.

Zadržení je jedním z nejčastěji používaných procesních úkonů, které jsou upraveny v zákoně 141/1961 Sb., trestního řádu, konkrétněji v druhém díle čtvrté hlavy v § 75. Z pohledu ochrany lidských práv představuje také jeden z nejvýznamnějších zásahů do osobní svobody člověka, který je dovolen zákonem. Důležité postavení při aplikaci procesu zadržení mají i některé zásady trestního řízení, které mají značný vliv na tento proces.

První část pojednává o samotné právní stránce zadržení, jež je zakotvena v Ústavě České republiky, v Listině základních práv a svobod, trestním řádu a v zákoně o Policii České republiky. Hlouběji se věnuje právním otázkám spojeným se zadržením, zkoumá normy a předpisy, které formují právní rámec pro tuto fázi kriminalistických operací. Analyzuje se nejen zákonná opodstatněnost zadržení, ale také požadavky na zachování práv jednotlivců a zajištění bezpečnosti v souladu se stanovenými právními normami.

Následující části práce postupují od právního rámce k analýze významů a cílů, které vystihují podstatu zadržení. Každé stadium zadržení je podrobeno důkladnému zkoumání s důrazem na taktické postupy, které jsou základem pro úspěšné provedení tohoto komplexního opatření. Zohledňují se situace, které vyžadují různé taktiky, a zdůrazňuje se potřeba flexibilního přístupu, jenž spojuje efektivitu s dodržováním etických standardů.

Poslední část bakalářské práce se zaměřuje na psychologické aspekty spojené s procesem zadržení. Analyzuje nejen psychologické reakce zadržované osoby, ale také vliv psychologických faktorů na chování policistů v tomto kritickém okamžiku. Dává prostor pro zkoumání emočních a behaviorálních aspektů zadržení, klade důraz na výzvy, s nimiž se policisté mohou setkat, a podporuje důležitost psychologické připravenosti a profesionálního jednání v těchto situacích.

Tato bakalářská práce je koncipována tak, aby poskytla nejen teoretický rámec a právní kontext zadržení, ale také vhledy do taktických a psychologických rozměrů tohoto opatření kriminalistické praxe. Cílem je přinést komplexní a vyvážený pohled na zadržení, který podporuje bezpečnost, etiku a profesionální přístup.

1 Trestně právní rozbor

Cílem tohoto trestně právního rozboru je provést důkladnou analýzu zadržení jako metody kriminalistické praxe. Bude se zkoumat právní rámec, jenž upravuje zadržení, a to včetně mezinárodních standardů a norem, které se týkají lidských práv a principů spravedlnosti. Dále budou zkoumány praktické aspekty zadržení a spolu s nimi taktiky, techniky a bezpečnostní opatření, jež jsou součástí tohoto procesu.

Trestně právní rozbor je zaměřen i na specifické situace a problémy, které mohou nastat při zadržení, jaké jsou přípustné postupy v takových situacích a jak minimalizovat riziko pro všechny zúčastněné strany.

Cílem tohoto trestně právního rozboru je poskytnout ucelený pohled na zadržení jako důležitou metodu kriminalistické praxe a přispět k lepšímu porozumění jejímu právnímu rámci, praktickým postupům a výzvám, které s sebou přináší.

Jak již bylo zmíněno v úvodu této práce, práva každého člověka a jejich ochrana jsou zakotveny v Ústavě České republiky a Listině základních práv a svobod. Podle těchto zákonů náleží tato práva jak fyzickým, tak právnickým osobám, ale omezení osobní svobody můžeme provést pouze proti fyzické osobě.

Významnou roli hrají také ratifikované mezinárodní dohody, ke kterým dal souhlas Parlament. To souvisí s tím, že Česká republika je jimi vázaná a dále je význam těchto dohod posilován skutečností, že mají přednost před domácím právem podle článku 10 Ústavy. Mezi nejvýznamnější mezinárodní dohody, které jsou pro Českou republiku závazné a mají zásadní význam v dané oblasti, patří:

- Úmluva o ochraně lidských práv a svobod;
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech.

1.1 Ústava České republiky

Jako první právní předpis, kterému se budu ve své práci věnovat, je Ústava České republiky, tedy ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Již v preambuli jsou stanoveny principy svobodného a demokratického státu založené na úctě k lidským právům.

Ústava České republiky je základním zákonem, který stanovuje základní práva a svobody občanů a zároveň určuje základní pravidla pro fungování státu. Zadržení je jednou z oblastí, kde se Ústava ČR dotýká ochrany základních práv občanů.

Hlava 1 čl. 2 odst. 3 uvádí, že *Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.*

Dále v odst. 4 uvádí: *Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.*¹

Toto jsou hodnoty, které definují, že žijeme v demokratickém státě. Dále v Ústavě ČR nacházíme vymezení pojmu relativní a absolutní imunita. Konkrétně v čl. 27, 86 a 65.

Uvedené články se týkají imunity v rámci zadržení pro určité funkce. První dva články se zabývají projevem relativní imunity pro poslance, senátory a soudce Ústavního soudu. Tyto osoby mohou být zadrženy pouze v případě, že byly přistiženy při spáchání trestného činu nebo bezprostředně poté. Při zadržení je nutné postupovat podle předem stanovených pravidel ohledně oznámení a propuštění zadržených osob.

Naopak čl. 65 odst.1 se týká absolutní imunity prezidenta republiky. Během výkonu své funkce nemůže být prezident zadržen, trestně stíhán ani stíhán pro přestupek nebo jiný správní delikt. Tato imunita zajišťuje výkon prezidentských pravomocí bez možnosti zásahu prostřednictvím zadržení nebo trestního stíhání.

¹ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v posledním znění.

Projev relativní imunity

- Čl. 27 odst. 5 Ústavy

„Poslance nebo senátora lze zadržet, jen byl-li dopaden při spáchání trestného činu nebo bezprostředně poté. Příslušný orgán je povinen zadržení ihned oznámit předsedovi komory, jejímž je zadržený členem; nedá-li předseda komory do 24 hodin od zadržení souhlas k odevzdání zadrženého soudu, je příslušný orgán povinen ho propustit. Na své první následující schůzi komora rozhodne o přípustnosti stíhání s konečnou platností.“²

- Čl. 86 odst. 2 Ústavy

„Soudce Ústavního soudu lze zadržet jen, byl-li dopaden při spáchání trestného činu, anebo bezprostředně poté. Příslušný orgán je povinen zadržení ihned oznámit předsedovi Senátu. Nedá-li předseda Senátu do 24 hodin od zadržení souhlas k odevzdání zadrženého soudu, je příslušný orgán povinen ho propustit. Na své první následující schůzi Senát rozhodne o přípustnosti trestního stíhání s konečnou platností.“³

Projev absolutní imunity

- Čl. 65 odst. 1 Ústavy

„Prezidenta republiky nelze po dobu výkonu jeho funkce zadržet, trestně stíhat ani stíhat pro přestupek nebo jiný správní delikt.“⁴

Celkově lze říct, že první dva články se týkají situací, kdy je povolena určitá forma zadržení, a to pouze v případě závažných okolností. Poslední článek pak zajišťuje prezidentovi republiky absolutní imunitu během výkonu jeho úřadu.

1.2 Listina základních práv a svobod

Další právní předpis, který ve své práci zmíním, je Listina základních práv a svobod. Listina byla původně uvozena federálním ústavním zákonem č. 23/1991 Sb. Po rozpadu ČSFR ji Ústava České republiky v člancích 3 a opět 112 prohlásila za součást ústavního pořádku České republiky. Recepční zákon ji

² Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v posledním znění.

³ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v posledním znění.

⁴ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v posledním znění.

ve svém výčtu neuváděl jako ústavní zákon, a proto se někteří domnívali, že byla degradována na prostý zákon. Nicméně Ústava samotná ji prohlásila za součást ústavního pořádku, takže je prostým zákonům nadřazena. Byla ústavně ne zcela konformním způsobem republikována jako usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb.⁵

Z článku č. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, která je základním článkem o osobní svobodě, a vztahuje se tedy také na zadržení, vyplývá, že:

- *Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.*⁶

Čl. 8 Listiny základních práv a svobod je výchozí úpravou zadržení v České republice. Již v čl. 8 Listiny základních práv a svobod můžeme najít některé konkrétní obrysy průběhu zadržení. Je rozdělen do šesti odstavců.

První odstavec zaručuje osobní svobodu a druhý odstavec definuje způsob omezení i zbavení osobní svobody.

V odstavcích tři až šest jsou upraveny konkrétní výjimky z prvního odstavce, a to zadržení podezřelého nebo obviněného, zatčení obviněného, vazba a ústavní zdravotnická léčba.

Konkrétně je třetí odstavec věnován přímo zadržení a potvrzuje zásadu zákonnosti zbavení osobní svobody z druhého odstavce. Dále klade důraz na práva zadržené osoby, obsahuje i časové limity na omezení osobní svobody a stanovuje maximální délku zadržení, a to 48 hodin od zadržení po propuštění nebo předání soudu.

Ve čtvrtém odstavci, který je věnován zatčení, je stanovena lhůta 24 hodin, a to od zatčení do předání soudu, a soudci přiznává povinnost do 24 hodin zatčenou osobu vyslechnout a rozhodnout o vazbě, nebo propuštění na svobodu.

V odstavci pět již lhůtu a důvody vazby odkazuje na zákonnou úpravu a rozhodnutí soudem.

⁵ *Listina základních práv a svobod.: Iuridictum Encyklopedie o právu* [online]. [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: https://iuridictum.pecina.cz/w/Listina_z%C3%A1kladn%C3%ADch_pr%C3%A1v_a_svobod

⁶ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v posledním znění.

Poslední odstavec upravuje omezení osobní svobody v případech, kdy je nutné osobu držet nebo převzít do ústavní zdravotní péče, a to i bez jejího souhlasu. Dále stanoví, že takovéto opatření musí být do 24 hodin oznámeno soudu a soud o tomto umístění rozhodne do 7 dnů.

1.3 Úmluva o ochraně lidských práv a svobod

Dohoda o ochraně lidských práv a svobod nabyla platnosti pro Českou a Slovenskou Federativní Republiku dne 18. března 1992 pod č. 209/1992 Sb.

Právo na osobní svobodu je upraveno v článku 5 s názvem „Právo na svobodu a bezpečnost“. Podobně jako článek 8 Listiny i tento článek zajišťuje osobní svobodu jednotlivců, která může být omezena pouze na základě zákonem stanovených případů. Tyto případy jsou dále popsány v odstavci 1 pod body a) až f). Zadržení je v podstatě popsáno v bodu c) tohoto ustanovení.

- *zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu nebo v útěku po jeho spáchání;*⁷

Třetí odstavec upravuje postup, který následuje po zadržení.

- *Každý, kdo je zatčen nebo jinak zbaven svobody v souladu s ustanovením odstavce 1 písm. c) tohoto článku, musí být ihned předveden před soudce nebo jinou úřední osobu zmocněnou zákonem k výkonu soudní pravomoci a má právo být souzen v přiměřené lhůtě nebo propuštěn během řízení. Propuštění může být podmíněno zárukou, že se dotčená osoba dostaví k přelíčení.*⁸

⁷ Sdělení č. 209/1992 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

⁸ Tamtéž.

1.4 Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech nabyl účinnosti pro Československou socialistickou republiku dne 23. března 1976 pod č. 120/1976 Sb. Z hlediska zadržení je klíčový článek 9 Mezinárodního paktu. Obsah i význam tohoto článku jsou podobné jako u článku 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod.

První odstavec zajišťuje právo na svobodu a osobní bezpečnost. Druhý odstavec stanovuje, že zadržená osoba musí být v okamžiku zadržení informována o důvodech zadržení a také o obviněních proti ní vznesených, a to ihned. I když se tento odstavec zaměřuje přímo na zatčení, lze ho analogicky použít i pro situace zadržení podezřelé osoby, která musí být rychle informována o podezření z trestného činu. Třetí a čtvrtý odstavec popisují postup po zadržení, kdy musí být zadržená osoba bez prodlení předvedena před soudce. Zároveň má právo na spravedlivý proces v přiměřeném časovém rámci, nebo na propuštění.

1.5 Trestní řád

Hlavním právním předpisem zmíněným již v úvodu je zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), konkrétně hlava čtvrtá oddíl druhý. Vše o zadržení můžeme najít v paragrafech 75–77.

§ 75 Zadržení obviněného policejním orgánem

Je provizorní, krátkodobý prostředek a slouží k zajištění obviněného jen na dobu, než bude OČTŘ rozhodnuto o vazbě. Policejní orgán může obviněného zadržet v případě, že:

- a) existuje některý z důvodů vazby (§ 67),
- b) pro neodkladnost věci nelze rozhodnutí o vazbě předem opatřit.

Policejní orgán musí bezprostředně po zadržení státnímu zástupci ohlásit a předat opis protokolu o zadržení a další důležité písemnosti potřebné k podání návrhu na vzetí do vazby. Státní zástupce musí podat návrh tak, aby obviněný mohl být do 48 hodin od zadržení odevzdán soudu, v opačném případě musí být propuštěn na svobodu.

§ 76 Zadržení osoby podezřelé

Podle trestního řádu můžeme zadržení osoby podezřelé rozdělit na:

a) zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu (§ 76 odst. 1 TŘ.)

Je časově omezené opatření, které slouží k zajištění osoby podezřelé na určitou dobu. Toto opatření trvá až do momentu, kdy je proti zadržené osobě zahájeno trestní stíhání, přezkoumávají se důvody vazby a je rozhodnuto, zda bude osoba vzata do vazby.

K zadržení podezřelého je potřebný souhlas státního zástupce ve formě opatření. Zadržení bez souhlasu lze provést jen v případě, že zadržení nesnese odkladu a předchozího souhlasu nelze dosáhnout. Například v případě, kdy byla osoba přistižena při trestném činu nebo zastižena na útěku.

b) omezení osobní svobody osoby, která byla přistižena při trestném činu nebo bezprostředně poté (§ 76 odst. 2 TŘ.)

Jde o omezení osobní svobody osoby, která je přistižena při trestném činu nebo bezprostředně po něm. Toto omezení může provést kdokoli za předpokladu, že jsou splněny podmínky v ustanovení § 76 odst. 2 TŘ. V tom případě jde o jednu z okolností vylučujících protiprávnost. Další podmínkou pro přiznání okolnosti vylučující protiprávnost je, že bude osoba, která byla omezena na svobodě, ihned předána policejnímu orgánu. V případě, že situace neumožňuje předání ihned, musí být omezení svobody bez odkladu oznámeno.

O zadržení osoby, jež byla omezena, musí rozhodnout policejní orgán, kterému byla osoba předána. Po zadržení musí být zadržená osoba vyslechnuta a o výsledku se musí sepsat protokol, který musí obsahovat:

- údaje o místě, času a bližších okolnostech zadržení,
- osobní údaje zadržené osoby,
- podstatné důvody zadržení.⁹

Osoba, která je zadržena, má právo požadovat obhájce, který bude přítomný při výslechu vyjma situace, že je nedosažitelný ve lhůtě 48 hodin.

⁹ NOVOTNÝ, František. *Trestní právo procesní*. 2., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, s. 196. ISBN 978-80-7380-677-4.

§ 77 Rozhodnutí o zadržené osobě

V případě, že nedošlo k propuštění zadržené osoby, bylo proti ní zahájeno trestní řízení a byl státním zástupcem podán návrh na vzetí do vazby, je zadržená osoba odevzdaná soudu, který o ní rozhodne. Soudce může stejně jako policejní orgán nebo státní zástupce propustit zadrženou osobu, ale jako jediný může rozhodnout o vazbě. Pokud soudce nepustí zadrženého na svobodu a rozhoduje o vzetí do vazby, musí zadrženou osobu znovu vyslechnout. Státní zástupce sice odevzdá soudci spolu s návrhem na vzetí do vazby i všechny důkazní materiály, a tedy i protokol o výsledku, ale kvůli závažnosti rozhodnutí (vzetí do vazby je značně velký zásah do lidských práv a osobní svobody) musí soudce provést výslech opakovaně. Podle odst. 2 má zadržený právo na obhájce, který musí být obeznámen o čase a místě konání, pokud je k dosažení. Obeznámen bude také státní zástupce. Obhájce i státní zástupce se mohou zúčastnit výsledku, v případě, že jim soudce dá slovo, mohou klást zadržené osobě otázky. Jak se dále uvádí na konci odst. 2, i soudce je časově omezen a to 24 hodinami. Tato lhůta je velmi krátká, protože soudce musí prostudovat návrh, vyslechnout zadrženého a rozhodnout. V případě nedodržení uvedené lhůty ztrácí soudce možnost vzít zadrženého do vazby.

1.6 Porovnání zadržení v České republice, Slovenské republice a dalších zemích

Zadržení je klíčovým nástrojem trestního práva jak v České, tak i ve Slovenské republice. Přestože obě země sdílí společnou právní historii a mají podobné právní systémy, existují mezi nimi určité rozdíly a specifika. Níže je uvedeno porovnání právního rámce, procedurálních postupů a praktických aspektů zadržení v obou zemích.

1. Právní rámec zadržení

Česká republika

- **Vnitrostátní právní předpisy:** právní rámec zadržení v České republice je upraven především v trestním řádu (zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním) a zákoně o Policii České republiky (zákon č. 273/2008 Sb.). Tyto předpisy stanoví podmínky a postupy zadržení, včetně práv zadržené osoby.
- **Mezinárodní závazky:** Česká republika je vázána mezinárodními smlouvami, jako jsou Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, které mají přednost před vnitrostátním právem podle č. 10 Ústavy České republiky.

Slovenská republika

- **Vnitrostátní právní předpisy:** V Slovenské republice je zadržení upraveno v trestním řádu (zákon č. 301/2005 Z.z., Trestný poriadok) a zákoně o Policii Slovenské republiky (zákon č. 171/1993 Z.z., o Policajnom zbore). Tyto zákony definují podmínky, za kterých může být osoba zadržena, a stanovují postupy, které musí být dodrženy.
- **Mezinárodní závazky:** Slovenská republika je rovněž signatářem Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, které jsou implementovány do slovenského právního řádu.

2. Procedurální postupy

Česká republika

- **Zákonnost zadržení:** Zadržení musí být provedeno v souladu s trestním řádem a zákonem o Policii České republiky. Policie je povinna informovat zadrženou osobu o důvodech zadržení a jejích právech, včetně práva na advokáta.
- **Lhůty:** Zadržená osoba musí být bez zbytečného odkladu nejpozději do 48 hodin předvedena před soudce, který rozhodne o dalším postupu, případně propuštění.

Slovenská republika

- **Zákonnost zadržení:** V Slovenské republice musí být zadržení prováděno v souladu s trestním řádem a zákonem o Policii Slovenské republiky. Policie musí informovat zadrženou osobu o důvodech zadržení a jejích právech, včetně práva na obhajobu.
- **Lhůty:** Podobně jako v České republice musí být zadržená osoba do 48 hodin předvedena před soudce, který rozhodne o jejím dalším osudu.

3. Praktické aspekty zadržení

Česká republika

- **Taktiky a techniky:** Policie České republiky používá různé taktiky a techniky pro bezpečné a efektivní zadržení, včetně speciálních jednotek pro rizikové zásahy.
- **Postupy:** Policisté jsou pravidelně školeni a instruováni o postupech zadržení, aby bylo zajištěno, že zadržení proběhne v souladu se zákonem a lidskými právy.

Slovenská republika

- **Taktiky a techniky:** Policie Slovenské republiky také využívá širokou škálu taktik a technik pro zadržení, včetně specializovaných jednotek pro zvládání rizikových situací. Bezpečnost a ochrana práv zadržených osob jsou prioritou.
- **Postupy:** Policisté na Slovensku jsou pravidelně školeni v postupech zadržení, což zahrnuje jak právní aspekty, tak praktické dovednosti pro zvládání různých situací.

4. Ochrana práv zadržených osob

Česká republika

- **Ústavní a mezinárodní ochrana:** Práva zadržených osob jsou chráněna Ústavou České republiky a Listinou základních práv a svobod. Mezinárodní smlouvy, které Česká republika ratifikovala, poskytují další vrstvu ochrany a mají přednost před vnitrostátním právem.

- **Právní následky:** Nesprávné zadržení může mít vážné důsledky, včetně odpovědnosti státu za porušení lidských práv a možného odškodnění pro zadrženou osobu.

Slovenská republika

- **Ústavní a mezinárodní ochrana:** Práva zadržených osob jsou chráněna Ústavou Slovenské republiky a Listinou základních práv a svobod. Mezinárodní smlouvy, které Slovenská republika ratifikovala, mají rovněž významnou roli v ochraně těchto práv.
- **Právní následky:** V případě nesprávného zadržení může dojít k právní odpovědnosti státu, včetně odškodnění zadržené osoby a dalších právních následků.

I přestože právní rámec a procedurální postupy zadržení v České a Slovenské republice jsou velmi podobné, existují určité nuance a specifika v každé zemi. Obě země kladou důraz na zákonnost zadržení, ochranu práv zadržených osob a dodržování mezinárodních standardů. Policie v obou státech využívá moderní taktiky a techniky a pravidelně školí své příslušníky, aby zajistila bezpečné a efektivní zadržení. Důležitým aspektem je také právní odpovědnost a možnost nápravy v případě nesprávného zadržení, což zajišťuje ochranu práv zadržených osob a posiluje důvěru veřejnosti v právní systém.

Způsoby zadržení se mohou značně lišit mezi různými zeměmi, zejména když porovnáme demokratické státy s vyspělým právním systémem s autoritářskými nebo jinak odlišnými režimy. Níže jsou uvedeny některé příklady zemí, které mají výrazně odlišné postupy při zadržení ve srovnání s Českou a Slovenskou republikou.

1. Čína

- **Politicky motivovaná zadržení:** Čína je známa politicky motivovanými zadrženími. Osoby mohou být zadrženy za činnost nebo projevy, které jsou považovány za ohrožení národní bezpečnosti, včetně kritiky vlády.

- **Administrativní detence:** Existuje systém „administrativní detence“, který umožňuje policii zadržet osoby až na 15 dní bez formálního obvinění. Speciální formou této detence je „znovu výchovný tábor“, kde mohou být osoby zadrženy na delší dobu bez řádného soudního procesu.
- **Nedostatečné právo na obranu:** Práva zadržených na právní obhajobu jsou často omezena, přičemž obhájci mohou čelit zastrašování a represím.

2. Rusko

- **Politická represe:** Rusko je známo použitím zadržení k potlačení politické opozice a disentu. Demonstranti, opoziční aktivisté a novináři mohou být zadrženi za účast na nepovolených shromážděních nebo za šíření informací, které jsou považovány za ohrožení státní bezpečnosti.
- **Prodloužená vazba:** Zadržení může být prodlouženo na základě obvinění z terorismu nebo extremismu, často bez dostatečných důkazů.
- **Nedostatečný přístup k právní pomoci:** Zadržené osoby mohou mít omezený přístup k právní pomoci, přičemž právníci často čelí zastrašování.

3. Saúdská Arábie

- **Šaría zákon:** Právní systém Saúdské Arábie je založen na islámském právu (šaría), což ovlivňuje postupy zadržení a soudní řízení.
- **Zadržení za morální delikty:** Osoby mohou být zadrženy za činy, které jsou považovány za porušení morálních norem, jako jsou například neislámské chování nebo kritika náboženských autorit.
- **Nezávislost soudů:** Nezávislost soudů je omezená, což vede k zadržení na základě politických nebo náboženských důvodů.

4. Severní Korea

- **Totalitní režim:** Severní Korea je totalitním státem, kde jsou lidská práva systematicky porušována.

- **Politicky motivovaná zadržení:** Zadržení a uvěznění za politické delikty, jako jsou kritika vlády nebo pokus o útěk ze země, jsou běžná.
- **Pracovní tábory:** Osoby mohou být poslány do pracovních táborů bez řádného soudního řízení, kde čelí nelidským podmínkám a tvrdé práci.

5. Irán

- **Šaría zákon:** Podobně jako v Saúdské Arábii je i v Iránu právní systém založen na šaría, což ovlivňuje způsob zadržení a soudních procesů.
- **Zadržení aktivistů:** Političtí a občanskí aktivisté, novináři a obhájci lidských práv mohou být zadrženi a stíháni za činnost, která je považována za ohrožení národní bezpečnosti.
- **Omezená právní obrana:** Zadržené osoby často čelí omezenému přístupu k právní obhajobě a nespravedlivým soudním procesům.

V České a Slovenské republice je právní rámec pro zadržení postaven na demokratických principech, respektování lidských práv a mezinárodních závazcích. Procesy zadržení jsou regulovány zákony, které zajišťují právo na spravedlivý proces, právní obhajobu a rychlé předvedení před soud. V uvedených zemích, jako jsou Čína, Rusko, Saúdská Arábie, Severní Korea a Irán, jsou postupy zadržení často využívány k politické represi, nedostatečně se respektují lidská práva a umožňují se dlouhodobá zadržení bez řádného soudního procesu.

1.7 Základní zásady ovlivňující zadržení

Zásady mají významnou úlohu při stanovování právních pravidel pro zadržení. Základní zásady trestního práva procesního můžeme definovat jako: *zpravidla v trestním řádu výslovně nebo mlčky vyjádřená, především ústavně podmíněná východiska tvorby, interpretace a aplikace systému trestněprávně procesních norem.*¹⁰

¹⁰ ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČTA, Josef; BAXA, Josef; KRATOCHVÍL, Vladimír et al. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 83. ISBN 978-80-7400-496-4.

Některé zásady trestního práva jsou přímo vyjádřeny v § 2 TŘ, zatímco jiné nejsou přímo stanoveny zákonem, ale jejich význam v rámci trestního práva procesního není o nic menší.

1. Zásada řádného zákonného procesu – tento princip, který je odvozen z § 2 odst. 1 trestního řádu, klade důraz na to, že každý proces trestního stíhání musí probíhat v souladu se zákonem. Jedná se o jeden z hlavních pilířů trestního práva procesního, a je proto uveden jako první mezi dalšími principy. Zajišťuje, že nikdo nebude stíhán bez platného právního základu a že práva každého jednotlivce budou chráněna podle stanovených zákonů. Tento princip má významný dopad i na úpravu zadržení, jelikož zabraňuje neoprávněnému zadržení nebo omezení osobní svobody mimo rámec stanovený zákony.
2. Zásada přiměřenosti – podle § 2 odst. 4 TŘ se trestní věci projednávají s plným respektováním práv a svobod, uvedených v Listině základních práv a svobod a mezinárodních dohodách. Při provádění kroků trestního řízení je do práv jednotlivců možné zasahovat pouze tehdy, když to zákon stanoví, a pouze v nezbytném rozsahu pro dosažení cíle trestního řízení. Tento princip zajišťuje, že práva jednotlivců nebudou narušována nadměrně. Přestože se tato zásada uplatňuje v každé fázi trestního řízení, hraje zvlášť důležitou roli při zajišťování osob a věcí důležitých pro průběh trestního řízení, včetně zadržení. Při zadržení dochází k omezení osobní svobody zadrženého, což je jedno z jeho základních práv. Tento princip je klíčový pro zabránění neopodstatněného narušování osobní svobody, což by bylo v rozporu s účelem zadržení. Tato zásada je úzce propojena s principem zákonnosti, který má za cíl co nejvíce omezit dopad zadržení na osobní svobodu zadrženého, zatímco je dosaženo účelu zadržení.
3. Zásada ultima ratio – tato zásada je typická pro oblast trestního práva hmotného. Vyjadřuje skutečnost, že trestní právo by mělo být použito až jako poslední prostředek, když jiné, méně zásadní metody ochrany společnosti selžou. I když se tato zásada obvykle týká hmotné stránky trestního práva, nachází své uplatnění i v procesním trestním právu, zejména v oblasti opatření k zajištění. Výstižným příkladem je vazba, která patří mezi nejvážnější zásahy do základních lidských práv a svobod, a je

proto považována za poslední možnost, která by měla být použita pouze v nezbytných případech.

4. Zásada proporcionality – znamená, že opatření k zajištění by měla být proporcionální k závažnosti spáchaného trestného činu a v úvahu by měla být také brána individuální charakteristika pachatele. Každé opatření by mělo být posuzováno individuálně. Nejvíce se toto projevuje v případě vazby, kde jsou stanoveny podmínky vazby a její maximální doba vzhledem k závažnosti činu. Stejný princip se uplatňuje i při zadržení, i když v menší míře. Například při zadržení obviněného je nezbytné mít důvody pro jeho zadržení.
5. Zásada subsidiarity – tato zásada se zakládá na používání prostředků, které co nejméně zasahují do základních lidských práv a svobod, zároveň však umožňují dosažení cíle trestního řízení. Je úzce spojena se zásadou proporcionality, která má za cíl chránit tato práva. V praxi se tato zásada projevuje při používání opatření k zajištění, kde je preferován prostředek, jenž tato práva omezuje co nejméně. Například pokud je možné danou osobu předvolat, není nutné ji zadržovat. Stejně tak je důležité, aby délka vazby nebyla neúměrně prodlužována a aby byla v souladu s tímto principem.
6. Zásada výhradně zajišťovací funkce – zaměřuje se na prevenci zneužití opatření k zajištění. Typicky se vztahuje k vazbě, ale platí i pro zadržení, kde je například důležité, aby nebyl vyvíjen nepřiměřený tlak na zadrženou osobu. Je proto nezbytné respektovat účel jednotlivých opatření k zajištění.
7. Zásada fakultativnosti – poslední zásada zdůrazňuje, že žádné opatření k zajištění není automaticky povinné. Je třeba pečlivě zvážit, zda je použití takového opatření nezbytné nebo vhodné, i když jsou splněny veškeré právní podmínky. Tato zásada je často opomíjena v soudní praxi, zejména při rozhodování o vazbě, kde soudy často berou obviněného do vazby jen proto, že jsou splněny všechny zákonné podmínky, aniž by se vážněji zamyslely nad tím, zda je vazba skutečně nezbytná.

Z uvedených principů vyplývá následující:

- Zadržení je možné jen v případě, že je dotyčná osoba podezřelá z trestného činu, nebo je obviněna.
- Policie musí mít oprávněné podezření, že daná osoba spáchala trestný čin.
- Zadržovaná osoba musí respektovat omezení své svobody.
- Zadržení musí být provedeno zcela v souladu se zásadami opatrnosti, přiměřenosti a zákonnosti.
- Není přípustné zadržet osobu s cílem ovlivnit vyšetřování nebo vynutit si přiznání k trestnému činu prostřednictvím psychického tlaku.

2 Zadržení

Jak už jsem zmínila v úvodu, tématem mé bakalářské práce je zadržení. V této kapitole si podrobně vysvětlíme, co tento pojem znamená, jaké jsou jeho různé formy, jak probíhá příprava na zadržení a jaký je samotný průběh tohoto procesu.

Zadržení je pojem, který se týká omezení svobody určité osoby. Je to jedna z forem policejního zásahu, při kterém je osoba zadržena a její svoboda pohybu je dočasně omezena. Tento proces je využíván především při podezření na spáchání trestného činu nebo v případech, kdy je nutné zajistit bezpečnost osob a ochránit veřejný pořádek. Zadržení probíhá ve dvou hlavních etapách:

1. **První etapa** zahrnuje přímé, bezprostřední omezení svobody. Sem patří samotné zadržení, eskortování a předání zadržené osoby příslušnému orgánu. Tato etapa vyžaduje rychlou a efektivní akci ze strany zasahujících policistů, aby bylo zajištěno bezpečí jak zadržené osoby, tak i veřejnosti.
2. **Druhá etapa** se týká převzetí zadržené osoby příslušným orgánem, následného vyslechnutí a rozhodnutí o dalším postupu, například propuštění na svobodu nebo přijetí jiných opatření. V této fázi je klíčové, aby byly dodržovány všechny právní předpisy a byla zajištěna práva zadržené osoby.

Kriminalistika se zaměřuje na praktickou činnost spojenou s první etapou omezení osobní svobody. V rámci této vědecké disciplíny se vypracovávají taktické postupy a strategie pro efektivní a bezpečné provádění zadržení. To zahrnuje například metody přiblížení k podezřelému, způsoby jeho znehybnění a další techniky, jež minimalizují riziko zranění nebo útěku.

Zadržení může uskutečnit pouze vycvičená osoba s příslušnými pravomocemi danými zákonem. Těmito osobami jsou příslušníci policie, kteří prošli speciálním výcvikem a mají potřebné znalosti a dovednosti pro provedení zadržení.

Zadržení může být provedeno v několika situacích, například když existuje podezření, že osoba páchá nebo se chystá spáchat trestný čin, nebo když je nutné zajistit důkazy pro trestní řízení. Může být také provedeno v případě, že existuje

podezření, že osoba má závažnou duševní poruchu, jež ohrožuje její život nebo životy ostatních.

Úspěšné zadržení je takové, při kterém nedojde k žádným nežádoucím okolnostem nebo komplikacím, jako jsou například útěk osoby, zranění zadržené osoby nebo zasahujících policistů. Klíčem k úspěšnému zadržení je správné plánování, efektivní provedení a dodržení všech právních a bezpečnostních opatření.

2.1 Pojem a cíl zadržení

V různých publikacích můžeme najít odlišné definice pojmu zadržení v závislosti na tom, zda se jedná o kriminalistiku, nebo trestní právo.

Straus a kolektiv v knize *Kriminalistická taktika* definují zadržení jako „opatření, kterým se na základě zákona, z důvodů a způsobem uvedeným v zákoně, omezuje osobní svoboda člověka od okamžiku sdělení, že osoba je zadržena (zatčena, zajištěna, předváděna), do okamžiku jejího předání příslušným orgánům oprávněným k provedení dalších úkonů a opatření.“¹¹

Zadržení má význam jako preventivní opatření, které má za cíl zabránit dalšímu páchání trestných činů nebo zajistit důkazy pro trestní řízení. Je to také jedna z forem ochrany veřejnosti, kdy je nutné zajistit bezpečnost v dané oblasti a zabránit dalšímu páchání trestných činů.

Hlavním cílem zadržení je konkrétně:

- zabezpečení přítomnosti osoby pro dosažení účelu trestního řízení,
- zabezpečení přítomnosti osoby při provádění úkonů trestního řízení jako nositele kriminalisticky významné informace,
- zabránění osobě v pokračování trestné činnosti, dokonání trestného činu, kterým hrozila či který připravovala nebo o který se pokusila.¹²

¹¹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 257. ISBN 978-807380-095-6.

¹² Tamtéž.

2.2 Stadia zadržení

Každé zadržení je individuální vzhledem k odlišnostem, které jsou způsobeny specifickými podmínkami a situacemi. To znamená, že neexistuje jeden univerzální postup, který by byl použitelný ve všech případech. Různé okolnosti, jako jsou charakter a chování zadržované osoby, typ spáchaného trestného činu nebo prostředí, kde je zadržení prováděno, vyžadují specifický přístup. Proto i přes obecné postupy musí policisté v každém jednotlivém případě uplatnit své odborné znalosti a schopnosti přizpůsobit se situaci. Na základě zobecnění kriminalistické činnosti můžeme zadržení rozdělit do následujících kapitol:

1. Úvodní stadium.
2. Zajišťovací stadium.
3. Stadium eskorty.
4. Závěrečné stadium.

2.2.1 Úvodní stadium

V této fázi je nejdůležitější krokem zjištění totožnosti zadržené osoby, jež je klíčová pro další procesy, jelikož určuje, jak bude se zadrženou osobou dále nakládáno. Pokud však policista totožnost osoby již zná (například z předchozího vyšetřování) nebo pokud je osoba zastižena při páčání trestného činu, může být zjištění totožnosti odloženo až na dobu, kdy je osoba předána příslušným orgánům. Tento krok šetří čas a umožňuje se zaměřit na zajištění bezpečnosti a kontroly situace.

2.2.2 Zajišťovací stadium

Toto stadium začíná ve chvíli, kdy se zadržená osoba musí podvolit pokynům policisty. Podle § 13 zákona č. 273/2008 Sb., zákona o Policii ČR, zadržená osoba musí být poučena o dalším postupu, což zajišťuje transparentnost a zákonnost zásahu. Pokud však situace neumožňuje okamžité poučení (např. při nebezpečí), musí být toto poučení provedeno co nejdříve, jakmile to okolnosti dovolí.

Následuje bezpečnostní prohlídka zadržené osoby, která má zajistit, že u sebe osoba nemá zbraň nebo jiné nebezpečné předměty. Prohlídka místa zadržení je také nezbytná, protože může vést k zajištění důkazů nebo jiných předmětů důležitých pro další vyšetřování. Pokud není možné provést tuto prohlídku okamžitě, musí být provedena hned po předání osoby příslušným orgánům.

2.2.3 Stadium eskorty

V této fázi se zadržená osoba eskortuje k příslušným orgánům. Eskorta může být provedena pěšky nebo služebním vozidlem, přičemž každý způsob má své specifické bezpečnostní postupy.

Eskorta pěšky se provádí obvykle po méně frekventovaných komunikacích, což je strategická volba z důvodu minimalizace rizik. Méně frekventované cesty snižují pravděpodobnost kontaktu s veřejností, čímž se snižuje riziko komplikací, jako je pokus o útěk zadržené osoby nebo její napadení třetími osobami. Tento přístup také zajišťuje, že policisté mají větší kontrolu nad situací.

- Eskorta dvěma policisty: Když je zadržená osoba eskortována dvěma policisty, každý z nich má přesně stanovenou roli. Jeden z policistů zaujímá místo vedle eskortované osoby, čímž udržuje přímý dohled a kontrolu nad jejím pohybem. Druhý policista, který plní roli velitele eskorty, kráčí za eskortovanou osobou. Tato formace umožňuje oběma policistům efektivně reagovat na jakýkoli pokus o útěk nebo útok. Policista za zadrženou osobou má také lepší přehled o okolí a může zasáhnout v případě potřeby.
- Eskorta jedním policistou: Pokud eskorta probíhá pouze s jedním policistou, jeho pozice je vždy za zadrženou osobou s odstupem jednoho kroku. Tento odstup zajišťuje, že policista může včas reagovat, pokud by se osoba pokusila o útěk nebo útok. Umístění za zadrženou osobou také brání tomu, aby osoba mohla dosáhnout na policistovu služební zbraň, čímž se minimalizuje riziko ohrožení bezpečnosti.

Při eskortě osobním automobilem, který je menší než šestimístný, může být eskortována jen jedna osoba. Z bezpečnostních důvodů nesmí být místo za řidičem nikdy obsazeno zadrženou osobou, aby se předešlo případnému napadení řidiče. Dveře, které má zadržená osoba v dosahu, musí být zajištěny proti otevření zevnitř. Pokud automobil nemá speciální zabezpečení dveří, musí policisté zajistit, že zadržená osoba nemá možnost dveře otevřít jiným způsobem. Policisté mohou využít svého oprávnění použít pouta.

- Eskorta více policisty: Pokud je přítomno více policistů, zadržená osoba je usazena na zadní sedadlo za spolujezdcem. Tento postup je zvolen z bezpečnostních důvodů. Policista sedící za řidičem má zadrženou osobu pod kontrolou a zabraňuje jejímu přístupu k řidiči nebo jiným ovládacím prvkům vozidla. Velitel eskorty nebo určený policista sedí na místě spolujezdce, což mu umožňuje monitorovat situaci z přední části vozu a koordinovat akce v případě potřeby.
- Eskorta jedním policistou: Když eskortu provádí pouze jeden policista, zůstává místo vedle řidiče volné. Eskortovaná osoba nastupuje před policistou a vystupuje až za ním.
- Speciální vozidla: Pokud je k dispozici speciální vozidlo určené pro přepravu zadržených osob, eskorta probíhá podle počtu míst v tomto vozidle. Speciální vozidla jsou obvykle vybavena dodatečnými bezpečnostními prvky, jako jsou mříže mezi řidičem a zadrženou osobou nebo speciální zámky. Policisté, kteří eskortu provádějí, odevzdávají své zbraně veliteli eskorty. Toto opatření je zavedeno proto, aby se minimalizovalo riziko, že by zadržená osoba mohla zbraň získat a ohrozit bezpečnost policistů nebo veřejnosti. Policisté zůstávají vyzbrojeni pouze obušky, slzotvornými prostředky nebo jinými dočasně zneschopňujícími prostředky, které mohou efektivně použít v případě nutnosti. Velitel eskorty po nastoupení do vozidla zajistí zadní dveře, což zaručuje, že zadržená osoba nemá možnost opustit vozidlo bez vědomí policistů. Poté velitel eskorty zaujme svoje místo v kabině řidiče, kde může koordinovat další průběh eskorty a být připraven na případné změny v situaci.

2.2.4 Závěrečné stadium

Závěrečné stadium zadržení je klíčovým okamžikem, kdy se uzavírá proces zadržení osoby. V tomto stadiu policista, který měl na starosti zadržení, předává zadrženou osobu stejně jako zajištěné věci dalšímu orgánu, který je k tomu příslušný. Tento orgán je obvykle zastoupen policistou, jenž vykonává dozorčí službu na konkrétním útvaru policie. Součástí tohoto předání není pouze fyzické předání osoby a věcí, ale také veškerá dokumentace, která byla během zadržení vedena.

Zadržení osoby musí být pečlivě zdokumentováno. Dokumentace zadržení zahrnuje úřední záznam, který sepisuje policista, jenž zadržení provedl. Tento záznam má nejen právní význam, ale slouží také jako podklad pro další postupy a řízení, která mohou následovat.

Po sepsání záznamu o zadržení je důležité, aby tento záznam byl předán spolu s osobou a zajištěnými věcmi přebírajícímu policistovi, jenž je povinen potvrdit přijetí záznamu a osoby i věcí. Potvrzení se obvykle provádí podpisem na kopii záznamu, která zůstává u policisty, jenž zadržení provedl, jako doklad o tom, že záznam byl řádně předán.

Záznam o zadržení musí obsahovat podrobný popis průběhu zadržení, osobní věci zadržené osoby, dále případné důkazy či předměty, které mohou být relevantní pro další vyšetřování.

Celkově musí úřední záznam o zadržení obsahovat následující náležitosti:

- datum čas, místo a důvody zadržení,
- osobní data zadržované osoby,
- stručné vylíčení průběhu zadržení (zda zadržovaná osoba kladla odpor, pokusila se o útěk, zda a proč došlo ke zranění osob, jakých donucovacích prostředků bylo použito a proč),
- stav oděvu zadržované osoby, případně zranění, příznaky požití alkoholu u zadržované osoby,
- zda bylo poskytnuto lékařské ošetření, komu, kde a kým,
- zda byla u zadržovaného zjištěna zbraň (popsat identifikační znaky),

- jaké věci důležité pro další řízení měla osoba u sebe nebo které odhodila a kde,
- zda došlo k poranění policistů a jaký byl charakter poranění,
- jméno a funkce pracovníka přebírajícího zadržovanou osobu,
- čas předání zadrženého.¹³

2.3 Druhy zadržení

Z kriminalistického pohledu je zadržení osoby komplexním úkonem, který se může výrazně lišit v závislosti na konkrétních okolnostech a faktorech, které jej ovlivňují. Aby bylo možné zadržení efektivně a bezpečně provést, je nutné rozdělit tento proces na různé typy, které reflektují specifické situace, se kterými se policisté mohou setkat.

Toto dělení zadržení se provádí na základě několika klíčových hledisek, jež mají přímý vliv na volbu taktiky. Každý z těchto faktorů ovlivňuje, jakým způsobem bude zadržení provedeno, tedy jaká taktika bude zvolena pro daný konkrétní případ. Například zadržení neozbrojeného jedince v klidném prostředí bude vyžadovat odlišný přístup než zadržení ozbrojeného a nebezpečného pachatele v přelidněném prostoru.

V policejní praxi je tedy nezbytné, aby každý případ byl posuzován individuálně a aby byla vybrána taková taktika, která nejlépe odpovídá situaci. Toto plánování a příprava jsou klíčové pro minimalizaci rizik jak pro zasahující policisty, tak pro zadržovanou osobu a veřejnost.

Rozdělení zadržení na různé druhy na základě specifických hledisek tak umožňuje lépe přizpůsobit taktiku zásahu konkrétním podmínkám, což je nezbytné pro dosažení efektivního a bezpečného výsledku. Policisté musí být schopni rychle vyhodnotit situaci, identifikovat relevantní faktory a na jejich základě zvolit nejvhodnější přístup k zadržení. Tento proces vyžaduje nejen hluboké znalosti a zkušenosti, ale také schopnost adaptace a rozhodování v reálném čase.

¹³ TIPLICA, Mircea; KONRÁD, Zdeněk; NĚMEC, Miroslav; PADYŠÁK, Pavel; PRERAD, Vladimír et al. *Kriminalistická taktika*. 2., uprav. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 1999. ISBN 9788072510078.

Díky těmto promyšleným taktickým postupům je možné zajistit, že zadržení proběhne co nejbezpečněji, s minimálním rizikem pro všechny zúčastněné strany. Klíčovým cílem je vždy dosažení zákonného a spravedlivého výsledku, který respektuje práva všech osob, přičemž je zároveň zajištěna veřejná bezpečnost a pořádek.

Z kriminalistického hlediska rozlišujeme následující druhy zadržení:

- podle naléhavosti momentu zadržení,
- podle charakteru zadržované osoby,
- podle místa zadržení osoby,
- podle použití donucovacích prostředků.¹⁴

2.3.1 Dle naléhavosti momentu zadržení

Klíčovou roli při zadržení hraje časový prostor, který je vyhrazen jak na přípravu, tak na samotné provedení zákroku. Tento faktor může zásadně ovlivnit úspěšnost celé operace. Čím delší je interval mezi rozhodnutím o zadržení a jeho realizací, tím větší je možnost důkladné přípravy. To zahrnuje shromáždění potřebných informací, koordinaci jednotlivých složek, vypracování taktiky a provedení všech potřebných kroků pro minimalizaci rizik a maximalizaci efektivity zásahu.

Z pohledu naléhavosti můžeme moment zadržení rozdělit do dvou základních skupin na:

- zadržení připravovaná,
- zadržení nenadálá.

Připravovaná zadržení se vyznačují tím, že policie má dostatečný časový prostor na plánování a koordinaci akce. V takových případech mohou být provedeny podrobné analýzy, simulace různých scénářů a příprava záložních plánů. Připravované zadržení umožňuje lepší předvídání možných komplikací, což vede k efektivnějšímu a bezpečnějšímu provedení zásahu.

Na druhou stranu nenadálá zadržení nastávají v situacích, kdy je nutné reagovat okamžitě a bez předchozí přípravy. Tyto situace často vyžadují rychlé

¹⁴ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 258. ISBN 978-807380-095-6.

rozhodování a improvizaci, protože policie nemá dostatek času na detailní plánování. Zde se výrazně projevuje důležitost zkušeností, intuice a schopnosti rychle se přizpůsobit měnícím se podmínkám. Nenadálá zadržení mohou být riskantnější, ale jsou nezbytná v situacích, kdy je třeba okamžitě zabránit hrozícímu nebezpečí nebo zadržet pachatele při činu.¹⁵

Obě tyto kategorie mají své specifické výzvy a vyžadují různé přístupy. Zatímco připravovaná zadržení mohou být provedena s maximální pečlivostí, nenadálá zadržení často testují schopnost policistů jednat rychle a efektivně pod tlakem.

2.3.2 Dle charakteru zadržované osoby

Dělení zadržení podle charakteru zadržované osoby se zaměřuje na různé aspekty a vlastnosti jednotlivců, kteří mohou být zadrženi orgány činnými v trestním řízení. Toto rozlišování umožňuje přizpůsobit postupy při zadržování tak, aby odpovídaly specifickým potřebám a rizikům spojeným s jednotlivými skupinami osob. Rozlišujeme několik základních kategorií:

- *Osoby dosud netrestané*: Tyto osoby nemají žádnou trestní minulost, představují skupinu, u které se předpokládá nižší riziko recidivy. Zadržení těchto osob se zpravidla provádí na základě podezření z účasti na konkrétním trestném činu, a to často prostřednictvím standardních vyšetřovacích postupů, jako jsou prohlídky, výslechy nebo zajištění důkazů. Vzhledem k jejich dosavadní bezúhonnosti může být zacházení s nimi citlivější, ať už při zadržení, nebo během následného vyšetřování.
- *Osoby již trestané*: Tato kategorie zahrnuje jedince s kriminální minulostí, kteří byli dříve odsouzeni za spáchání trestného činu. Při zadržení těchto osob OČTŘ zohledňují nejen aktuální podezření, ale i jejich předchozí chování a možnost recidivy. Tito jedinci mohou být podrobeni důkladnějšímu a intenzivnějšímu zajištění a výslechu. Zadržení může být motivováno jak novým podezřením, tak i možným porušením podmínek probíhajícího trestu či dohledu.

¹⁵ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 258. ISBN 978-807380-095-6.

- *Osoby, které při zadržování nekladou odpor:* Tato kategorie zahrnuje osoby, které se podrobují zadržení bez jakéhokoliv odporu nebo agresivního chování. V praxi to znamená, že jejich zadržení probíhá relativně klidně a bez nutnosti použití síly. Tito jedinci mohou být zadržení na základě běžných postupů, jako jsou prohlídky, výslechy nebo zajištění důkazů. S ohledem na jejich kooperativní přístup se může očekávat, že s nimi bude zacházeno méně restriktivně.
- *Osoby agresivní:* Agresivní jedinci představují pro OČTR specifické riziko. Tato kategorie zahrnuje osoby, které se aktivně brání nebo jinak kladou odpor při zadržení, což může zahrnovat verbální či fyzickou agresi. Při zadržení těchto osob může být nutné použít speciální techniky a opatření, jako jsou donucovací prostředky či ochranné pomůcky, aby byla zajištěna bezpečnost nejen orgánů, ale i dalších osob v okolí a samotného zadrženého. Následné zacházení s těmito jedinci je zpravidla přizpůsobeno potřebě zajistit kontrolu nad jejich chováním a minimalizovat riziko násilí.

Kromě uvedených základních kategorií mohou OČTR rozlišovat mezi zadrženými osobami také na základě dalších faktorů, jako jsou věk, pohlaví, zdravotní stav.

Tento diferencovaný přístup zajišťuje, že i zadržení osob může být provedeno s ohledem na lidská práva a důstojnost, zatímco se současně minimalizuje riziko pro veřejnost.

2.3.3 Dle místa zadržení osoby

Dělení druhů zadržení podle místa se zaměřuje na rozlišování různých prostředí, kde může dojít k zadržení osoby orgány činnými v trestním řízení. Toto rozdělení je důležité, protože různé lokality mohou vyžadovat specifický přístup, metody a postupy, aby bylo zajištěno efektivní a zákonné zadržení. Níže jsou popsány základní typy zadržení dle místa:

- *Zadržení na veřejnosti:* Toto zadržení se týká situací, kdy dojde k zadržení osoby na veřejně přístupném místě, kde může být přítomno více svědků. Taková místa zahrnují ulice, parky, obchodní centra, náměstí

a další podobné lokality. Tento typ zadržení je obvykle viditelný pro veřejnost, což může mít vliv na rychlost a způsob, jakým je provedeno. Vzhledem k tomu, že se odehrává na otevřeném prostranství, je kladen důraz na minimalizaci rizika ohrožení okolních osob a na co nejrychlejší zajištění bezpečnosti. OČTŘ musí při tomto typu zadržení také zvážit, jak ovlivní přítomnost veřejnosti průběh zákroku.

- *Zadržení v soukromém prostoru:* Zahrnuje situace, kdy je osoba zadržena v prostředí, které není běžně přístupné veřejnosti. To může zahrnovat zadržení v domě, bytě, na soukromém pozemku nebo v jiných prostorách, které patří soukromé osobě či organizaci. Při tomto typu zadržení je obzvláště důležité, aby OČTŘ měly potřebná povolení, jako je soudní příkaz k prohlídce. Zadržení v soukromém prostoru může být náročnější, protože se zde často mohou vyskytovat další osoby, jež mají blízký vztah k zadržené osobě, což může komplikovat situaci.
- *Zadržení na pracovišti:* Nastává v situacích, kdy je osoba zadržena na svém pracovišti, například v kanceláři, továrně, na stavbě nebo v jiném zaměstnaneckém prostředí. Zadržení na pracovišti může být komplikované, protože zde kromě zadržené osoby mohou být přítomni i kolegové či klienti, což vyžaduje opatrný přístup, aby nedošlo k narušení pracovního procesu nebo k nepřiměřenému zásahu do práv ostatních zaměstnanců. Orgány musí zajistit, aby zadržení proběhlo diskrétně a efektivně.
- *Zadržení v dopravních prostředcích:* Situace, kdy je osoba zadržena během cesty v různých typech dopravních prostředků, jako jsou auta, vlaky, autobusy, letadla či lodě. Tento typ zadržení může být zvláště náročný, protože prostor v dopravních prostředcích je omezený a může být přítomno mnoho dalších osob, což zvyšuje riziko komplikací. OČTŘ musí být připraveny na rychlé a efektivní jednání, aby bylo zajištěno bezpečí všech osob v dopravním prostředku a aby byl minimalizován možný zmatek nebo panika. V některých případech může být nezbytné přesměrovat nebo zastavit dopravní prostředek, aby bylo možné zadržení provést bezpečně a dle zákona.

V každém případě zadržení, ať už na veřejnosti, v soukromém prostoru, na pracovišti, v dopravním prostředku či jinde, je nezbytné, aby OČTŘ postupovaly v souladu se zákony a předpisy. Základním principem musí být respekt k lidským právům zadržené osoby a zajištění toho, aby bylo zadržení provedeno korektně, spravedlivě a bez zbytečného použití síly. Zadržení je citlivým zásahem do osobní svobody, a proto je důležité, aby bylo provedeno s maximální péčí a odpovědností.

2.3.4 Dle použití donucovacích prostředků

Chování zadržované osoby má zásadní vliv na průběh zadržení a na volbu prostředků, které policie při něm použije. Přestože příslušníci Policie České republiky během přípravy zásahu vyhodnocují situaci a rozhodují o přístupu a stupni intenzity zásahu, realita na místě může jejich rozhodnutí ovlivnit a donutit je přizpůsobit svůj postup okolnostem. Zákon č. 273/2008 Sb., konkrétně § 51–59 stanovují rámec, v němž mohou příslušníci policie použít donucovací prostředky. Na základě toho lze zadržení rozdělit do několika kategorií podle intenzity použitých prostředků:

- Dobrovolné.
- S použitím donucovacích prostředků.
- S použitím zbraně.

Dobrovolné zadržení nastává v případech, kdy zadržovaná osoba spolupracuje a neklade odpor. Toto se často vztahuje na méně závažné trestné činy, kdy pachatel po výzvě ze strany policie přestane s protiprávním jednáním a je ochoten se podrobit zadržení. V takovém případě policista obvykle postupuje následujícím způsobem.

- Policista se prokáže jako příslušník Policie České republiky, aby bylo jasné, že má oprávnění k provedení zásahu.
- Zadržená osoba je informována o důvodech, proč je zadržována, což je zásadní pro zajištění transparentnosti a právní jistoty.
- Osoba musí být poučena o svých právech stejně jako o povinnostech.
- Po provedení těchto kroků je osoba obvykle eskortována k dalším procesním úkonům.

Dobrovolné zadržení je nejméně konfliktní forma, jež minimalizuje riziko pro všechny zúčastněné a nevyžaduje použití síly.

Pokud zadržená osoba neuposlechne výzvy policie a klade odpor, je policista oprávněn použít donucovací prostředky. Tyto prostředky mohou zahrnovat fyzické donucení, použití pout nebo speciálních prostředků, jako jsou obušky, pepřové spreje, slzotvorné granáty, elektrické paralizéry nebo jiné prostředky, které mají za cíl přimět osobu, aby přestala klást odpor.

Použití donucovacích prostředků musí být vždy přiměřené situaci a policista je povinen zajistit, aby způsobená újma byla co nejmenší. Cílem je dosáhnout kontroly nad situací s minimálním použitím síly.

V extrémních případech, kdy je situace mimořádně nebezpečná a hrozí bezprostřední ohrožení života nebo zdraví policisty, zadržené osoby nebo jiných osob, může být nezbytné použít střelnou zbraň. K tomu dochází, například když osoba ohrožuje životy, pachatel má zbraň a je připraven ji použít, když může dojít k selhání jiných prostředků nebo nejsou dostatečné k ochraně životů a zdraví.

Použití zbraně je nejkrajnějším prostředkem, který policie může nasadit. Zákon stanoví přísná pravidla pro použití zbraně, včetně povinnosti policisty před použitím zbraně, pokud to situace umožňuje, varovat zadrženou osobu a vyzvat ji, aby se vzdala. Po použití zbraně musí být situace důkladně vyšetřena, aby se zjistilo, zda bylo použití zbraně oprávněné a přiměřené.

2.4 Subjekty zadržení

V této části se zaměříme na rozlišení subjektů, které hrají roli v procesu zadržení osoby. Tyto subjekty lze rozdělit do tří hlavních skupin podle jejich povahy a role, kterou v procesu zadržení hrají:

1. Subjekt zadrženého

Subjekt zadrženého je osoba, která je zadržena v souvislosti s podezřením ze spáchání trestného činu.

Tento subjekt může mít dva základní statusy:

- Obviněný je osoba, proti které již bylo zahájeno trestní stíhání, což znamená, že existují konkrétní důkazy nebo skutečnosti, které ji spojují s konkrétním trestným činem. Zahájení trestního stíhání předchází důkladné shromáždění důkazů, na jejichž základě se dospělo k závěru, že je oprávněné osobu obvinít. Zadržení obviněného je tedy důsledkem již zahájeného trestního řízení, které může vést k dalším procesním úkonům, jako je podání obžaloby či vzetí do vazby.
- Podezřelý je osoba, která je podezřelá ze spáchání trestného činu, avšak zatím proti ní nebylo zahájeno trestní stíhání, protože důkazy nejsou dostatečně přesvědčivé nebo kompletní. Zadržení podezřelého může nastat v okamžiku, kdy jsou k dispozici nové důkazy nebo skutečnosti, naznačující zapojení této osoby do protiprávního jednání. Typickým příkladem je situace, kdy je podezřelý přistižen při činu nebo bezprostředně po něm.

2. Subjekt provádějící zadržení

Subjektem provádějícím zadržení může být kdokoli, avšak nejčastěji se jedná o příslušníky policejních orgánů.

- Policejní orgány mají ze zákona pravomoc provádět zadržení osob podezřelých ze spáchání trestného činu. Podle § 12 odst. 2 trestního řádu se policejními orgány rozumí útvary Policie České republiky, což zahrnuje nejen obvodní oddělení policie, ale také jednotlivé policisty, kteří jsou oprávněni jednat v rámci své služební činnosti. Kromě klasických policejních jednotek mohou v určitých situacích jako policejní orgán vystupovat i jiné instituce, například:
 - Vězeňská služba České republiky, která má pravomoc jednat v rámci vězeňských zařízení.
 - Celní orgány, které mohou provádět zadržení v souvislosti s celními přestupky nebo pašováním.
 - Vojenská policie, která má pravomoc ve vojenských objektech nebo při zadržení vojenského personálu.

- Bezpečnostní informační služba (BIS), která se zabývá zpravodajskými úkoly a může zasáhnout v případě zadržení osob ohrožujících státní bezpečnost.
- Úřad pro zahraniční styky a informace (ÚZSI) a Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS), které mají specifické pravomoci v rámci svých jurisdikcí.
- Zadržení může provést i kdokoli jiný, kdo přistihne osobu při spáchání trestného činu nebo bezprostředně po něm. Taková osoba může pachatele omezit na osobní svobodě, ale je povinna okamžitě přivolat policii.

3. Subjekt rozhodující o zadržení

Subjektem rozhodujícím o zadržení jsou orgány, které mají zákonné pravomoci rozhodovat o dalším osudu zadržené osoby. Tyto subjekty zahrnují:

- Policejní orgán hraje klíčovou roli v rozhodování o zadržení zejména v raných fázích procesu. Policie může rozhodnout o propuštění podezřelého, pokud dospěje k závěru, že neexistují dostatečné důvody k dalšímu zadržení. Pokud naopak existují pádné důvody, policie může zahájit trestní stíhání a předat případ státnímu zástupci.
- Státní zástupce přebírá roli po zahájení trestního stíhání, rozhoduje o dalším postupu vůči obviněnému. Státní zástupce může rozhodnout o propuštění obviněného na svobodu, nebo podat návrh na vzetí do vazby, pokud existuje obava z útěku, obviňování svědků nebo pokračování v trestné činnosti.
- Soudu náleží konečné rozhodnutí o zadržené osobě. Příslušný soud, obvykle okresní soud, rozhoduje o podání návrhu na vzetí do vazby a o dalších právních krocích. Soud rozhoduje na základě důkazů předložených státním zástupcem a dalších procesních úkonů.

2.5 Příprava zadržení

Bez ohledu na to, zda se jedná o zadržení pachatele nebo jiný služební zákrok, je klíčovým prvkem pro bezpečné a úspěšné dosažení cíle zásahu důkladná a pečlivá příprava. Správně provedená příprava minimalizuje rizika, zvyšuje efektivitu zásahu a zajišťuje dodržování zákonných a etických standardů. Dostatečná příprava zpravidla zahrnuje několik klíčových kroků:

- Shromažďování a analýzu informací.
- Plánování průběhu zadržení.
- Zajištění potřebných sil a prostředků.
- Instruktáž policistů určených k provedení zadržení.¹⁶

2.5.1 Shromažďování a analýza informací

Shromažďování informací je klíčovým krokem v přípravě na zadržení osoby, který výrazně ovlivňuje průběh a úspěšnost celého zásahu. V této fázi se zaměřuje především na podrobný sběr relevantních údajů o osobě, jež má být zadržena, a o okolnostech, ve kterých k zákroku dojde. Prvním a nejdůležitějším krokem je získání co největšího množství informací o totožnosti zadržované osoby, jako jsou její jméno, věk, pohlaví a bydliště. Tyto údaje pomáhají při samotném zadržení a jsou také nezbytné pro následné vedení vyšetřování. Dále se získávají informace o charakterových vlastnostech, zálibách, návycích a denní rutině osoby. Tyto informace mohou poskytnout cenné vodítko při plánování času a způsobu zásahu. Zároveň je důležité mít přehled o fyzickém a psychickém stavu zadržované osoby, neboť mohou výrazně ovlivnit průběh zásahu. Osoba ve špatném zdravotním stavu může vyžadovat speciální zacházení, zatímco psychicky nestabilní jedinec může představovat větší riziko pro sebe i okolí. Nejméně důležité jsou informace týkající se trestní minulosti a možného ozbrojení osoby. Znalost předchozích trestných činů a způsobu jejich spáchání stejně jako případného chování při předchozích zadrženích, pomáhá predikovat možné chování osoby během současného zásahu. Pokud existuje podezření, že osoba

¹⁶ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 261. ISBN 978-807380-095-6.

může být ozbrojena, je nutné shromáždit informace o typu zbraně, kterou může mít k dispozici, a o jejím odhodlání tuto zbraň použít. Tento faktor významně ovlivňuje rozhodování o taktice a výběru prostředků pro zadržení.

Vedle informací o samotné osobě jsou stejně důležité informace o prostředí, ve kterém se osoba zdržuje nebo pohybuje. Identifikace míst, ať už jde o bydliště, pracoviště, nebo místa, která často navštěvuje, může být klíčová pro efektivní plánování zásahu. Znalost aktivit, které osoba vykonává v různých prostředích, je pak rozhodující pro určení ideálního času a způsobu zásahu.

Policista odpovědný za shromáždění všech těchto informací vypracuje úřední záznam, který obsahuje veškeré získané údaje. Tento záznam se následně stává nedílnou součástí plánu realizace zadržení. Dostatek shromážděných informací umožňuje správné rozdělení sil a prostředků, čímž se zvyšuje pravděpodobnost úspěchu zásahu. Policisté mohou na základě těchto údajů minimalizovat rizika a zajistit bezpečnost všech zúčastněných.

2.5.2 Plánování průběhu zadržení

Proces plánování zadržení je komplexní činnost, která zahrnuje vytváření myšlenkového modelu o tom, jak bude samotné zadržení probíhat. Tento plán slouží jako podrobný návod pro všechny zúčastněné, a proto je klíčové, aby byl pečlivě promyšlen a zohledňoval různé možné scénáře. Plán průběhu zadržení většinou obsahuje:

- určení doby a místa zadržení,
- určení sil a prostředků nutných pro úspěšné provedení zadržení,
- určení místa předání zadržených osob nebo osoby,
- úlohy a postup jednotlivých členů skupiny,
- formulování legendy (uměle vytvořených podmínek vhodných pro zadržení osoby).¹⁷

Prvním ze základních prvků plánu průběhu zadržení je určení jeho doby a místa. Toto rozhodnutí závisí na různých faktorech, jako jsou denní doba,

¹⁷ KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021, s. 141. ISBN 978-80-7380-859-4.

očekávaný pohyb osoby a aktuální situace v daném prostředí. Dále je třeba určit síly a prostředky, které budou k úspěšnému provedení zadržení potřeba. To zahrnuje nejen počet a vybavení policistů, ale také dostupnost a nasazení speciálních jednotek a technických prostředků. Součástí plánu je rovněž určení místa, kde budou zadržené osoby předány, což je důležitý aspekt pro následné právní a logistické úkony. Dalším klíčovým bodem je rozdělení úloh a postupů jednotlivých členů zasahující skupiny. Každý člen musí přesně vědět, jakou roli bude při zadržení hrát, aby byla akce provedena koordinovaně a efektivně. Součástí plánu může být i formulování legendy, tedy vytvoření umělých podmínek, které usnadní zadržení osoby. To může zahrnovat například záminku, pod kterou je pachatel nalákán na určité místo, nebo fingování situace, která odvede jeho pozornost.

Plán zadržení by měl vždy obsahovat různé varianty, protože situace se může rychle změnit a plán musí být dostatečně flexibilní, aby na tyto změny reagoval. Každá z variant má své výhody a nevýhody, které je třeba pečlivě zvážit.

Nejčastější variantou je situace, kdy se osoba, která má být zadržena, nachází v místě svého bydliště. Tato varianta se často plánuje na brzké ranní hodiny, protože v této době je ještě relativně malý pohyb na ulicích a začínající dopravní provoz nepřitáhne nežádoucí pozornost na přítomnost policejních vozidel. To zvyšuje šance na nenápadné a úspěšné provedení zásahu.

Další možné varianty zahrnují situace, kdy je pachatel v pohybu, ať už ve svém vozidle, nebo pěšky. Tyto varianty jsou obvykle náročnější na koordinaci a vyžadují součinnost s dalšími složkami SKPV. Každá z těchto variant vyžaduje detailní plánování, přizpůsobení taktiky a často i rychlé rozhodování v terénu.

2.5.3 Zajištění potřebných sil a prostředků

Zadržení je individuální zákrok, a proto každý případ klade různé nároky na zajištění sil a prostředků při něm použitých. Je nezbytné pečlivě naplánovat a zajistit dostatečný počet policistů, kteří se budou podílet na samotném zadržení, ať už přímo na místě zákroku, nebo v rámci podpůrných činností, jako je zajištění technické podpory.

Každý z těchto policistů musí být vybaven vhodnými prostředky, které jsou pro daný zákrok nezbytné. Samozřejmou součástí vybavení jsou služební zbraně

a motorová vozidla, která jsou standardním vybavením policistů. V některých případech však může být nutné nasadit i speciální prostředky, které běžně nejsou k dispozici, například pyrotechniku nebo jiné specializované prostředky. V takových případech je nezbytné provést důkladnou kontrolu funkčnosti všech prostředků, které budou při zákroku použity, aby byla zajištěna jejich spolehlivost a účinnost.

Všechny síly a prostředky musí být v pohotovosti a připraveny ještě před zahájením samotného zásahu. Tento stav připravenosti je klíčový pro zajištění hladkého průběhu zadržení a minimalizaci rizik. Závěrečnou fází příprav před samotným zákrokem je instruktáž.

2.5.4 Instruktáž policistů určených k provedení zadržení

Jak jsem již zmínila, instruktáž je závěrečnou fází přípravy na zadržení. Tuto klíčovou fází vede vedoucí skupiny. Instruktáže se musí zúčastnit všichni policisté, kteří se na zadržení budou podílet, a to bez ohledu na jejich konkrétní roli. Během instruktáže vedoucí skupiny podrobně seznámí všechny účastníky s celým plánem zadržení, včetně specifických detailů a taktiky, která bude použita.

Každý zúčastněný policista musí přesně vědět, jaký je jeho úkol a co se od něj očekává. Vedoucí skupiny zajistí, aby všichni byli obeznámeni s použitými signály, které budou sloužit k zahájení a koordinaci akce, a s prostředky, jež budou k dispozici.

Odpovědnost za celou přípravu a následné provedení zadržení nese vedoucí skupiny. Jeho úkolem je zajistit, aby všechno probíhalo podle plánu, aby byly všechny síly a prostředky efektivně využity a aby byla minimalizována jakákoliv potenciální rizika pro zúčastněné osoby i veřejnost. Úspěch zadržení do velké míry závisí na kvalitě instruktáže a na tom, jak dobře jsou všichni účastníci připraveni na své role a na případné neplánované situace.

2.6 Taktika zadržení

Pod pojmem taktika zadržení rozumíme chování policistů při zadržení, které je pečlivě naplánováno a prováděno s cílem bez komplikací dosáhnout úspěšného

zadržení. Taktika zahrnuje různé postupy a strategie, jejichž výsledkem je úspěšné zadržení podezřelé osoby.

Zadržení lze považovat za úspěšné pouze tehdy, nedojde-li v jeho průběhu k situaci, která by mohla účel zadržení ohrozit nebo zmařit. Mezi takové situace patří zejména:

- útěk osoby, která má být zadržena,
- sebevražda osoby, která má být zadržena,
- napadení policistů, kteří zadržení provádějí,
- vmísení se nepovolané osoby do zadržení,
- shluknutí lidí, popřípadě jejich oprávněná kritika postupu zadržení konkrétní osoby,
- ohrožení života, zdraví či bezpečnosti občanů, kteří se nacházejí v okolí místa zadržení,
- ublížení na zdraví zadržované osoby.¹⁸

Kriminalistická taktika stanovuje několik klíčových taktických zásad, které jsou nezbytné pro úspěšné provedení zadržení. Tyto zásady mají zajistit nejen efektivní dosažení cíle, ale také to, aby byl zákrok v souladu s etikou policejní práce a respektoval práva zadržených osob. Tento soubor taktických zásad se označuje jako obecné principy zadržení. Do souboru zásad řadíme:

- Pozorování osoby;
- Správný výběr místa a času zadržení;
- Zajištění bezpečnosti osob;
- Zajištění věcí;
- Překvapivost;
- Rychlost;
- Rozhodnost;
- Ostražitost;
- Přiměřenost.¹⁹

¹⁸ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017, s. 309. ISBN 978-80906974-0-9.

¹⁹ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017, s. 310. ISBN 978-80906974-0-9.

2.6.1 Pozorování osoby

Pozorování osoby hraje klíčovou roli ve všech fázích zadržení – před zadržením, během samotného zadržení i při následné eskortě zadržené osoby. Každá z těchto fází vyžaduje specifický přístup a pozornost zaměřenou na detaily, aby bylo zajištěno úspěšné a bezpečné provedení zákroku.

Před samotným zadržením se policisté zaměřují na sledování pohybů zadržované osoby a na její interakce s okolím. Toto důkladné sledování pomáhá odhalit její rutiny a zvyklosti, což je zásadní pro určení nejvhodnějšího okamžiku a způsobu zásahu. Během zadržení je pozorování nezbytné pro rychlé rozpoznání jakýchkoliv změn v chování osoby, které by mohly ohrozit průběh zákroku, jako jsou pokusy o útěk, zbavení se důkazních materiálů nebo případný útok na policisty. I při eskortě pokračuje pozorování zadržené osoby, aby se předešlo jakýmkoliv pokusům o narušení, například útěku nebo útoku. Neustálé sledování umožňuje policistům rychle reagovat na jakékoliv podezřelé chování a zajistit, že celý proces zadržení a eskorty proběhne hladce a bez komplikací.

2.6.2 Správný výběr místa a času zadržení

Na pozorování osoby úzce navazuje správný výběr místa a času, což umožňuje policistům efektivně plánovat a provádět zákrok. Ačkoliv místo a čas zadržení jsou primárně objektivní faktory, které mohou významně ovlivnit průběh a úspěšnost operace, policisté mají možnost tyto faktory do určité míry přizpůsobit prostřednictvím vytvoření vhodných umělých podmínek. To je obzvláště důležité při připravovaných zadržovacích akcích.

Pokud to situace dovoluje, je doporučeno, aby si policisté vybrali místo zadržení, které dobře znají. Důvěrná znalost prostředí umožňuje lepší přípravu na možné scénáře, identifikaci únikových cest a také lepší koordinaci celého týmu. Pokud se zadržení uskutečňuje v domácím prostředí zadržené osoby, jsou pro policisty neocenitelné informace získané z předchozího šetření. Tyto poznatky zahrnují například uspořádání prostoru, počet osob, které se běžně v domě nacházejí, zbraně nebo jiné nebezpečné předměty.

Čas zadržení by měl být vybrán s ohledem na maximální efektivitu a možnost využití momentu překvapení. Zadržení provedené ve chvíli, kdy to zadržená osoba nejméně očekává, zvyšuje šance na úspěch operace a minimalizuje riziko komplikací, jako jsou pokus o útěk nebo útok na zasahující policisty. Typickým příkladem je provedení zadržení v brzkých ranních hodinách, kdy je pravděpodobné, že osoba bude doma a méně připravena na odpor. Tento přístup může také snížit riziko nechtěné pozornosti okolí, což může být klíčové pro udržení bezpečnosti operace.

2.6.3 Zajištění bezpečnosti osob

Problematika zajištění bezpečnosti osob při zadržení úzce souvisí se správným výběrem času a místa. Hlavním cílem je minimalizovat rizika nejen pro zasahující policisty, ale také pro osoby, které se nacházejí na místě zadržení nebo v jeho bezprostředním okolí. Toho lze dosáhnout organizováním zadržení na místech s menší koncentrací osob nebo sledováním zadržované osoby až do chvíle, kdy se ocitne na vhodnějším místě pro provedení zásahu.

Tento postup je nezbytný zejména v případech, kdy existuje zvýšené riziko, že zadržovaná osoba bude ozbrojena, nebo se pokusí o útěk mezi lidmi, či dokonce o zadržení rukojmí. V prostředích s vysokou koncentrací osob, jako jsou rušné ulice, nákupní centra nebo veřejné akce, je použití zbraně ze strany policie extrémně riskantní a často prakticky vyloučené. Taková situace by nejen ohrozila bezpečnost lidí stojících kolem, ale také by významně snížila šance na úspěšné provedení zadržení.

Bezpečnost zadržované osoby je dalším důležitým aspektem, který musí být při plánování zásahu pečlivě zvážen. Zadržení může u pachatele vyvolat stresovou reakci, která může vést k agresivnímu chování nejen vůči policistům a okolí, ale i vůči sobě samému. Je nezbytné předvídat možnost, že by se pachatel mohl pokusit o sebepoškození, nebo dokonce o sebevraždu. Proto je důležité, aby zadržení probíhalo co nejrychleji a nejbezpečněji, a to s minimalizací jakéhokoliv rizika pro všechny zúčastněné strany.

Na druhou stranu v některých případech může být zalidněné místo paradoxně výhodné pro zadržení, pokud situace dovolí, aby policisté přistoupili

k osobě, kterou mají zadržet, nepozorovaně. Takový přístup může umožnit provedení zásahu v davu, aniž by došlo k vyvolání paniky nebo zbytečné pozornosti zbytku okolí.

Zajištění bezpečnosti během zadržení je otázkou pečlivého plánování a rychlého rozhodování, které bere v úvahu všechny možné scénáře a rizika.

2.6.4 Zajištění věcí

Zajištění všech věcí, které má zadržená osoba u sebe, je klíčové pro její usvědčení. Pokud je osoba zadržena přímo na místě činu nebo v jeho blízkosti, existuje vysoké riziko, že se pokusí během zadržení zbavit předmětů, které by ji mohly usvědčit. Proto je nezbytné, aby policisté v souladu s první obecnou zásadou, což je důkladné pozorování osoby, sledovali nejen ji, ale aby také pečlivě monitorovali místo zadržení a jeho okolí. Ihned po zadržení by měla následovat osobní prohlídka, při níž jsou tyto důkazní materiály zajištěny.

Po zadržení je rovněž nutné důkladně prohledat celé místo, kde k zadržení došlo, a případně i další místa, kde se pachatel pohyboval před svým zadržením. Zvláštní pozornost by měla být věnována jakýmkoliv dalším prostorům, které by mohly sloužit jako úkryt pro důkazní materiály, nebo kde by se zadržená osoba mohla pokusit tyto materiály zlikvidovat. Příkladem takového prostoru může být služební vozidlo, kterým je zadržená osoba eskortována. V něm by mohla skrýt nebo zlikvidovat důkazy, pokud by nebyla pod neustálým dohledem. Důkladná prohlídka těchto míst je tedy nezbytná k tomu, aby všechny potenciální důkazy byly zabezpečeny a nedošlo k jejich ztrátě či zničení.

2.6.5 Překvapivost

Nezbytným faktorem pro úspěšné provedení zadržení je využití momentu překvapení, jenž může zásadně ovlivnit úspěch celého zákroku. Tento faktor umožňuje policistům získat taktickou výhodu nad zadržovanou osobou, která je díky nečekanému vývoji situace dezorientovaná a nemá čas na promyšlenou reakci. Cílem je zasáhnout v okamžiku, kdy je podezřelý nejméně připraven na to, že bude zadržen.

Efektivita momentu překvapení závisí také na tom, jak dobře policisté zvládnou synchronizaci svých kroků. Jakékoli zaváhání, špatné načasování nebo nedostatečná koordinace mezi členy zásahového týmu může oslabit efekt překvapení a dát podezřelé osobě šanci na útěk, odpor nebo jiné komplikující chování. Naopak dobře načasovaný zásah, kdy jsou všechny kroky provedeny s precizností a rychlostí, výrazně zvyšuje bezpečnost všech zúčastněných.

2.6.6 Rychlost

Rychlost zadržení je úzce spjata s principem překvapení a rozhodností. Jejím cílem je provést zadržení co nejrychleji, čímž se minimalizuje doba, po kterou může zadržená osoba reagovat na situaci. Tím se snižuje pravděpodobnost, že se pokusí o útěk, odpor, nebo dokonce útok na zasahující policisty. Krátká doba zadržení také snižuje riziko vnějšího zásahu, který by mohl celý zákrok zkomplikovat, například ze strany okolí nebo spolupachatelů.

Pro zajištění maximální rychlosti zadržení je nezbytné, aby zasahující policisté dokonale ovládli taktiku zadržení. Ta zahrnuje nejen teoretické znalosti, ale i praktické dovednosti a schopnost okamžitě reagovat na jakoukoli nepředvídanou situaci.

2.6.7 Rozhodnost

Rozhodnost při zadržení znamená, že interakce mezi policisty a zadržovanou osobou musí být přímá, jasná a jednoznačně oficiální, aby bylo zadržované osobě ihned zřejmé, že se jedná o legitimní policejní zásah. Komunikace má být stručná a srozumitelná, ale zároveň nesmí ponižovat zadrženou osobu.

Zásah začíná tím, že zasahující policista oficiálně oznámí zadržení, stručně vysvětlí důvod a informuje zadržovanou osobu o jejích právech a povinnostech. Další komunikace by měla probíhat formou výzev. Pokud osoba neuposlechne, následují opakované výzvy s varováním nebo přímé použití donucovacích prostředků v souladu se zákonem. Rozhodnost policistů by však neměla vycházet z pocitu nadřazenosti, ale z jejich oprávnění, zkušeností a znalosti právních norem a taktiky zadržení.

Je důležité, že zadržovaná osoba na místě nemůže zadržení odmítnout, ale je povinna ho akceptovat. Jakékoli námitky nebo stížnosti na zákonnost zásahu může podat až po jeho provedení. Proto je klíčové, aby během celého zákroku policisté zachovávali lidskou důstojnost a striktně dodržovali zákony.

2.6.8 Ostražitost

Jedná se o mimořádně důležitý aspekt policejní taktiky, jehož důležitost přesahuje samotný akt zadržení a zahrnuje širší kontext všech policejních operací. Ostražitost znamená, že policisté musí pečlivě sledovat každý krok zadržované osoby stejně jako její okolí. Tento princip obsahuje nejen fyzické sledování, ale také psychologickou připravenost policistů na neočekávané situace, které by mohly ohrozit průběh zásahu.

Ostražitost vyžaduje, aby policisté byli schopni rychle a rozhodně reagovat na jakýkoli náznak odporu, pokusu o útěk nebo narušení zadržení. To zahrnuje nejen přímé akce, ale také preventivní opatření. Důležitou součástí ostrážitosti je také pečlivé posouzení a využití technických prostředků, jež mohou usnadnit zadržení a zvýšit bezpečnost operace. Například se může jednat o použití monitorovacích zařízení nebo zajištění místa zásahu tak, aby zadržovaná osoba neměla možnost uniknout nebo se vyzbrojit. Policisté musí být při zadržení vždy připraveni na možnost eskalace situace.

Podcenění zásady ostrážitosti může mít katastrofální důsledky, jako jsou únik zadržené osoby, ztráta důkazů, zranění nebo smrt policistů či civilistů.

2.6.9 Přiměřenost

Tato zásada klade důraz na to, aby jakýkoli zásah do občanských práv zadržené osoby byl proveden v plném souladu se zákonem a pouze tehdy, když je to nezbytné. V praxi se to projevuje přiměřenými výzvami nebo méně invazivními opatřeními při samotném zadržení, které jsou vždy přizpůsobeny konkrétním okolnostem daného případu. Je nutné pečlivě zvažovat přiměřenost takových zásahů, a to v kontextu platných právních a služebních předpisů, s přihlédnutím k věku, fyzickým a psychickým vlastnostem zadržené osoby či možnosti použití zbraně.

Tato zásada má také za cíl minimalizovat jakékoli zbytečné zásahy, které by mohly způsobit újmu na zdraví nebo důstojnosti zadržené osoby. Policisté musí být citliví k individuálním okolnostem, což zahrnuje nejen respekt k právům zadrženého, ale také schopnost adekvátně reagovat na případné hrozby. Správné vyhodnocení situace je klíčové pro efektivní a zároveň etický zásah, což přispívá k budování důvěry veřejnosti v policejní práci.

3 Psychologie zadržení

„Policejní činnost je založena na kontaktu s lidmi. Zpravidla se jedná o kontakty uvozené určitou situací, které jsou krátkodobé a nevyplývají z osobních preferencí. Tímto způsobem se policisté setkávají s různými jedinci, občas jednají s protějškem, jehož vystupování se jeví jako neobvyklé, podivné a v tomto smyslu nenormální.“²⁰

Jak už jsem zmínila, zadržení patří mezi nejčastější kriminalistické a procesně-právní úkony, které policisté vykonávají při své službě. Při této činnosti jsou na ně kladeny vysoké nároky, hlavně je vynakládán tlak na úspěšnost provedení. Velmi často jsou to právě policisté, kteří se na ulici poprvé dostávají do kontaktu s podezřelou osobou a v mnoha případech není dopředu známo, s kým mají co do činění. Při zadržení může dojít k pokusu o útěk podezřelé osoby anebo k fyzické konfrontaci. Právě proto samotný proces zadržení kromě znalostí právních aspektů a dodržování kriminalistických zásad vyžaduje také schopnost zvládnout psychologické procesy. Psychologické aspekty zadržení zahrnují širokou škálu faktorů, které ovlivňují jak zadržovanou osobu, tak i policisty, kteří zadržení provádějí.

3.1 Psychologické zásady účinného prosazování zákonů

V oblasti policejní psychologie byly vypracovány obecné principy, které pomáhají policistům efektivně prosazovat různé předpisy, jako jsou zákony, normy či pokyny. Tyto zásady vycházejí z poznatků o lidském chování a mezilidských interakcích získaných prostřednictvím psychologických studií. Slouží jako vodítka pro jednání policistů v situacích týkajících se pořádkové a veřejné služby. Jejich aplikace v praxi závisí na konkrétní situaci a na uvážení policistů, kteří jednají. K hlavním principům efektivního prosazování zákonů a předpisů patří:

- význam prvního dojmu,
- vyslechnutí subjektivních názorů druhé strany,
- popisné, věcné projednání problematického chování,

²⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 70. ISBN 978-80-7380-581-4.

- objasnění smyslu prosazované normy,
- poukázání na náhradní řešení.²¹

Význam prvního dojmu

Podle psychologických poznatků mají první momenty setkání často klíčový vliv na průběh a výsledek jednání. Psychický stav, emoce a postoje policisty se projevují prostřednictvím jeho verbální i neverbální komunikace. Především ve složitějších a méně přehledných situacích se tyto emoce projevují autenticky a ovlivňují, jak jsou policisté vnímáni občany. Nepříznivý první dojem můžou vytvářet například projevy jako despekt, podrážděnost nebo pocit nadřazenosti. Tento dojem může vést k tomu, že jsou policisté veřejností vnímáni jako arogantní a nepřátelští, což pak může komplikovat úspěšné jednání.

Pro efektivní výkon práce v prosazování zákonů je důležité, aby policisté v prvních momentech setkání signalizovali otevřenost, neutralitu a profesionální přístup.²²

Vyslechnutí subjektivních názorů druhé strany

Každé porušení veřejného pořádku nebo normy má dvě stránky, a to objektivní a subjektivní. Objektivní stránka, která je založena na faktech, motivuje policisty k zahájení jednání. K profesionálnímu přístupu patří i dostatečné posouzení subjektivní stránky situace. Jde o naslouchání názorům občana na danou událost. Obrana proti výtce, která je součástí policejního jednání, je přirozenou reakcí. Každý člověk má svůj vlastní pohled na událost, často s cílem minimalizovat sankce a zachovat si pozitivní obraz. Poslech názorů druhé strany je důležitý pro efektivní výkon práce v prosazování zákonů. Z praktického hlediska umožňuje lépe porozumět události, zatímco z psychologického hlediska podporuje pocit spolupráce při řešení situace. Proto není nezbytné, aby se obě strany shodovaly v názoru, ale spíše je důležité naslouchat a respektovat různé perspektivy.²³

²¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 297. ISBN 978-80-7380-581-4.

²² Tamtéž.

²³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 297–298. ISBN 978-80-7380-581-4.

Popisné, věcné projednání problematického chování

Pro efektivní prosazování určitých pravidel je klíčové udržovat komunikaci na popisné úrovni a bez hodnocení nebo útoků na sebeúctu občana. Porušení pravidel se projevuje konkrétním chováním, a tak je důležité zachovat se psychologicky vhodně a popsat toto chování bez negativních konotací. Důležité je rozlišovat mezi popisem událostí a hodnotícími výroky, které mohou mít negativní dopad na jedince.²⁴

Objasnění smyslu prosazované normy

Hlavním cílem policejního jednání je zabránit narušování veřejného pořádku. To znamená, že správný postup by neměl vzbuzovat dojem, že hlavním úkolem je potrestat viníka. Motivace pro policejní jednání spočívá v ochraně zákonů a prevenci možných škod, nikoliv v touze potrestat provinilce. Pro policisty to znamená, že musí nejen znát obsah, ale také smysl a důležitost předpisů, které prosazují, tzn. zákony, nařízení nebo zákazy. Úspěšné prosazování jakékoliv normy vyžaduje schopnost jasně vysvětlit její význam těm, kdo s ní nesouhlasí a porušují ji. Pokud chybí logické argumenty, často se sáhne po dogmatických a autoritativních prohlášeních.²⁵

Poukázání na náhradní řešení

Tato zásada úspěšného prosazování norem vychází z poznatků o tom, že policisté často působí jako zdroj frustrace. Mnohdy policejní interakce s občany končí jejich omezením, což může vést k pocitu frustrace u občana, který musí opustit své původní plány a cíle. Tento pocit může vyvolat hněv, podrážděnost, zklamání a rozčarování. Někteří lidé mohou na tuto frustraci reagovat agresí. Proto policejní psychologové navrhují, aby v takových situacích bylo zváženo, zda není možné nabídnout alternativní řešení nebo upozornit na jiné možné cíle. Tím lze snížit úroveň frustrace a pravděpodobnost vyvolání agresivní reakce.²⁶

²⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 297–298. ISBN 978-80-7380-581-4.

²⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 298. ISBN 978-80-7380-581-4.

²⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 299. ISBN 978-80-7380-581-4.

3.2 Psychologická doporučení pro jednání s agresorem

Základní principy komunikačních technik pro tlumení agrese spočívají v přijetí otevřeného, spolupracujícího a neutrálního postoje. Odmítnutím role protivníka se podněcuje agresor k přehodnocení svého přístupu. Osoba, která začne přemýšlet o situaci, již nepodléhá pouze emocím, což často snižuje pravděpodobnost spontánní, neuvážené agresivity vůči zasahujícím policistům. Aby policisté úspěšně aplikovali komunikační techniky tlumící agresi, potřebují: sebeovládání, empatii a komunikativní dovednosti. Samotný postup komunikace lze rozdělit do tří hlavních kroků:

1. Aktivní naslouchání

Je důležité zahájit včas, aby bylo možné rychle získat přehled o situaci. Při setkání s agresorem je důležité nezaujatým a neutrálním způsobem dosáhnout pochopení situace. Tato fáze by měla být co nejkratší, výjimkou jsou situace, kdy jsou zúčastněné osoby ohroženy na životě. Tento přístup plní tři hlavní funkce:

- Účinek ventilu: agrese je často spojena s fyziologickými procesy a emocemi. Umožnění ventilace emocí může vést k jejich ústupu.
- Vzbuzování sympatií: prokázání pozornosti a naslouchání může zmírnit negativní postoje a vytvořit prostor pro pozitivní interakci.
- Získávání informací: aktivní naslouchání poskytuje důležité informace pro další kroky, jako je kladení otázek. Osoba ve stavu emocionálního vzrušení často sděluje informace důležité pro porozumění situaci.²⁷

2. Kladení otevřených otázek

Cílem tohoto kroku je uklidnění afektivního stavu agresora. Pokud je někdo rozčilený, je hlavním cílem ho postupně uklidnit. Uklidnění zahrnuje postupné vyprchání emocí, snížení vnitřního napětí a návrat tělesných funkcí k normálu. Jakmile se emoce uklidní, dochází tím k přechodu z emocionálního stavu k racionálnímu uvažování, což zvyšuje schopnost konstruktivně reagovat.

Kladení otevřených otázek slouží jako prostředek k dosažení tohoto uklidnění. Dotazováním signalizujeme zájem o problém agresora a ochotu se jím

²⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 299. ISBN 978-80-7380-581-4.

zabývat. Klademe otázky, které ho nutí lépe formulovat to, co chtěl vyjádřit, a také ho navedeme k věcnému uvažování. Účinnost dotazování závisí na formulaci otázek. Musíme umožnit dotyčnému volně vyjádřit své emoce, protože vyjádření citů může vést k uvolnění a úlevě. Široké otázky fungují jako ventil pro redukci emocionálního tlaku. Při kladení širokých otázek je důležité se vyvarovat provokací, tj. verbálních a neverbálních projevů, které by mohly agresii zesílit. Důležitá je také kontrola hlasitosti, protože agresivní projevy často doprovází zvýšený hlas. Agresor může reagovat snahou překřičet oponenta. Proto je důležité snížit hlasitost a vyhnout se překřikování.

Otevřené otázky mají za cíl podnítit k rozhovoru a předpokládají rozsáhlejší odpovědi, nikoli jednoslovné. Musíme však být opatrní s použitím otázek „proč“, protože ve stavu rozčilení lidé často nedokáží racionálně zdůvodnit své emoce. Místo toho se zaměřujeme na podnět nebo záminku, která vyvolala agresivní reakci. Je také užitečné opakovat v podobě otázek to, co sdělil druhý.

Tímto způsobem převádíme jedince na racionální a věcnou argumentaci a umožňujeme mu reflektovat své vlastní výroky. Na závěr tohoto kroku shrnujeme nejdůležitější body líčení formou otázky a přecházíme k dalšímu kroku, pokud jsme dosáhli úspěšného uklidnění agresora.²⁸

3. Argumentace a prosazování věcných hledisek

V této fázi se aplikují osvědčené principy policejního jednání, které jsme probírali v předchozích částech. Agresivní projevy byly potlačeny a vytvořil se prostor pro jednání, které se přibližuje normálním, nekonfliktním situacím. Při prezentaci vlastních argumentů je vhodné začít pozitivně. To znamená respektovat oprávněné, srozumitelné a pochopitelné argumenty druhé strany. Subjektivní pohled většinou obsahuje prvky, se kterými lze souhlasit. Je málo pravděpodobné, že subjektivní interpretace občana neposkytuje žádný prostor pro dohodu.

Po této fázi následuje prezentace policejních hledisek a relevantních argumentů. Předkládáme druhé straně objektivní pohled na situaci a zavádíme do diskuse aspekty relevantní pro policejní práci. V tomto bodě můžeme odkázat na

²⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 300–301. ISBN 978-80-7380-581-4.

znalosti a doporučení, jež jsme si osvojili v předchozích sekcích. Povrchní pohled by mohl naznačovat, že konfliktní setkání jsou běžnou součástí práce policie, avšak není to pravda. Praxe ukazuje, že k pozitivnímu vnímání policie výrazně přispívá efektivní a profesionální chování policistů jak na veřejnosti, tak při interakci s občany.²⁹

²⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 301. ISBN 978-80-7380-581-4.

Závěr

V rámci mé bakalářské práce jsem se hlouběji zaměřila na metodu zadržení jako klíčový prvek v kriminalistické praxi. Analýza této problematiky mi poskytla podrobnější vhled do faktorů, jež ovlivňují efektivitu a bezpečnost této metody. Při pohledu na různé aspekty zadržení, včetně technik, právních aspektů a psychologických faktorů, jsem se snažila získat komplexní představu o procesu zadržení osob podezřelých z trestné činnosti.

Výsledky mé práce jednoznačně poukazují na potřebu komplexního přístupu k zadržení. Kvalitní provedení tohoto postupu vyžaduje nejen fyzické dovednosti, ale také hluboké povědomí policistů o právních normách a psychologických mechanismech zapojených do situací zadržení. Z mého výzkumu vyplynulo, že úspěšné zadržení má zásadní význam pro udržení veřejného pořádku a bezpečnosti občanů.

Během studia této problematiky jsem si uvědomila, že klíčovým prvkem pro kvalitní zadržení je soustavný výcvik policistů a důsledné dodržování stanovených standardů a postupů. Tato opatření jsou nezbytná nejen pro minimalizaci rizika nežádoucích následků, ale také pro zajištění toho, že zadržení probíhá v souladu s právními normami a s plným respektem k lidské důstojnosti.

V neposlední řadě mé zjištění zdůrazňuje důležitost důvěry veřejnosti v práci policie. Respekt k lidským právům a dodržování zákonných principů jsou klíčové pro upevnění této důvěry. Přesně tímto způsobem může práce policie reflektovat standardy spravedlnosti a etiky, což je zásadní pro zachování rovnováhy mezi zabezpečením veřejného pořádku a ochranou individuálních práv občanů.

Seznam použité literatury

Monografie

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-581-4.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3.

KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-859-4.

MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněné v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975. ISBN 508-21-856.

NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80906974-0-9.

NOVOTNÝ, František. *Trestní právo procesní*. 2., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4.

STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-807380-095-6.

ŠÁMAL, Pavel; KRÁL, Vladimír; BAXA, Josef a PÚRY, František. *Trestní řád: komentář. I, § 1–179*. 5., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-405-8.

ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČHTA, Josef; BAXA, Josef; KRATOCHVÍL, Vladimír et al. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4.

TIPLICA, Mircea; KONRÁD, Zdeněk; NĚMEC, Miroslav; PADYŠÁK, Pavel; PRERAD, Vladimír et al. *Kriminalistická taktika*. 2., uprav. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 1999. ISBN 9788072510078.

Zákonná úprava

Sdělení č. 209/1992 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v posledním znění.

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v posledním znění.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR.

Webové zdroje

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Stav lidských práv v Rusku v roce 2021*. Online. In: Amnesty International ČR. 28. 3. 2022. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5328/stav-lidskych-prav-v-rusku-v-roce-2021> [cit. 2024-08-31].

AMNESTY INTERNATIONAL. *Human rights in Iran Amnesty International*. Online. © 2024. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/location/middle-east-and-north-africa/middle-east/iran/report-iran/> [cit. 2024-08-31].

BURDA, Martin. *Zadržení – metoda kriminalistické praxe*. Online, bakalářská práce. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. Dostupné z: https://theses.cz/id/zzxg9o/da_-_Bakalarska_prace_2022.pdf [cit. 2024-03-11]

HUMAN RIGHTS WATCH. *A Sense of Terror Stronger than a Bullet*. Online. 7. 3. 2024. Dostupné z: <https://www.hrw.org/report/2024/03/07/a-sense-of-terror/stronger-than-a-bullet-the-closing-of-north-korea-2018%E2%80%932023>. [cit. 2024-08-31].

HUMAN RIGHTS WATCH. *Human Rights Issues Regarding the Islamic Republic of Iran*. Online. 29. 8. 2011. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2011/08/29/human-rights-issues-regarding-islamic-republic-iran> [cit. 2024-08-31].

HUMAN RIGHTS WATCH. *China and Tibet*. Online. © 2024. Dostupné z: <https://www.hrw.org/asia/china-and-tibet> [cit. 2024-08-31].

ROBINSON, Kali. *Understanding Sharia: The Intersection of Islam and the Law*. Online. In: Council on Foreign Relations. 17. 12. 2021. Dostupné z: <https://www.cfr.org/backgroundunder/understanding-sharia-intersection-islam-and-law#chapter-title-0-2>. [cit. 2024-08-31].

U.S. DEPARTMENT OF STATE. *Country Reports on Human Rights Practices: Russia*. Online. 9. 3. 2020. Dostupné z: <https://www.state.gov/reports/2019-country-reports-on-human-rights-practices/russia/>. [cit. 2024-08-31].

UNITED NATIONS. Special Rapporteur on Independence of Judges and Lawyers Completes Mission to Saudi Arabia. Online. In: Office of the High Commissioner for Human Rights. 28. 10. 2002. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/statements/2009/10/special-rapporteur-independence-judges-and-lawyers-completes-mission-saudi>. [cit. 2024-08-31].

UNITED NATIONS. *Institutionalised forced labour in North Korea constitutes grave violations of human rights*. Online. In: Office of the High Commissioner for Human Rights. 16. 7. 2024. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/07/institutionalised-forced-labour-north-korea-constitutes-grave-violations>. [cit. 2024-08-31].

Seznam zkratk

čl.	článek
OČTŘ	Orgán činný v trestním řízení
odst.	odstavec
sb.	sbírky zákonů
SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování
TŘ	trestní řád